

4.2024

διαΝΕΟσις

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Τι πιστεύουν οι Έλληνες - Μέρος Α΄

Σύγχρονες προκλήσεις, πλαίσιο αξιών,
θεσμοί και ομάδες ειδικού ενδιαφέροντος

Metron Analysis

Γιάννης Μπαλαμπανίδης, Πέννυ Αποστολοπούλου, Στράτος Φαναράς

Απρίλιος 2024

Συγγραφική ομάδα

Γιάννης Μπαλαμπανίδης

Πολιτικός Αναλυτής

Πέννυ Αποστολοπούλου

Senior Research Executive

Στράτος Φαναράς

Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος, Metron Analysis

Εισαγωγή

Το πρώτο μέρος της έρευνας «Τι πιστεύουν οι Έλληνες 2024» διεξήχθη μεταξύ 15 και 30 Ιανουαρίου 2024 σε ένα πανελλαδικό αντιπροσωπευτικό δείγμα 1.102 ατόμων ηλικίας 17 ετών και άνω, με μεικτή μεθοδολογία τηλεφωνικής και online έρευνας (901 και 201 άτομα αντίστοιχα), το οποίο σταθμίστηκε εκ των υστέρων ως προς το φύλο και την ηλικία.

Πρόκειται για το έκτο κατά σειρά κύμα της έρευνας «Τι πιστεύουν οι Έλληνες» της διαNEOσας, η οποία παρακολουθεί σταθερά στάσεις και αντιλήψεις που αναπτύσσονται και μετασχηματίζονται στην ελληνική κοινωνία. Η διενέργεια της έρευνας εδώ και μία σχεδόν δεκαετία επιτρέπει τη συγκριτική ματιά σε αυτές τις εξελίξεις, ώστε να καταγράφονται συνέχειες και ασυνέχειες στον τρόπο που οι Έλληνες και οι Ελληνίδες βλέπουν τη χώρα μας και τον κόσμο.

Σε αυτό το πρώτο μέρος της έρευνας διερευνήθηκαν μια σειρά από σύγχρονες κοινωνικές και αξιακές προκλήσεις που αφορούν την ελληνική κοινωνία, τη διαμορφώνουν, την απειλούν ή την αλλάζουν. Ειδικότερα, δόθηκε έμφαση σε **στάσεις και αντιλήψεις που αφορούν την κλιματική αλλαγή και τις τεχνολογικές εξελίξεις**, τις **έμφυλες σχέσεις και τα έμφυλα δικαιώματα**, τη **θρησκευτική πίστη**, **συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες όπως οι γυναίκες και οι νέοι**, το **δημογραφικό ζήτημα** και την **οικογένεια**, καθώς και **στοιχεία πολιτικής κουλτούρας που άπτονται της κρίσης εμπιστοσύνης στο πολιτικό σύστημα**.

Βασικά συμπεράσματα

Σύγχρονες προκλήσεις και απειλές σε εθνικό και πλανητικό επίπεδο

Ποιες είναι σήμερα οι προκλήσεις και οι απειλές στις οποίες αποδίδουμε μεγαλύτερη βαρύτητα; Η εικόνα διαφέρει όταν μιλάμε για τις απειλές για το μέλλον των Ελλήνων και της χώρας και όταν μιλάμε για το τι απειλεί τον πλανήτη και τις επόμενες γενιές.

Στο **εθνικό επίπεδο, μείζονα απειλή θεωρείται η οικονομική κατάσταση της χώρας**, η οποία έρχεται πρώτη στη σχετική κατάταξη είτε ως πρώτη αναφορά (28,1%) είτε στις συνολικές αναφορές (έως 2 απαντήσεις: 49,1%). Ακολουθεί το δημογραφικό ζήτημα και η συναφής μείωση του πληθυσμού (αντίστοιχα: 22,3% και 36,7%) και σε σχετική απόσταση, στην τρίτη θέση, η κλιματική αλλαγή (με ένα όχι ευκαταφρόνητο 9,5% και 20,5% αντίστοιχα). Η ανεργία (17,9% στις συνολικές αναφορές) και η μετανάστευση (17,1%) αποτελούν, στη συνέχεια, ένα επόμενο στρώμα απειλών. **Ο αντιλαμβανόμενος κίνδυνος μιας πανδημικής υγειονομικής κρίσης φαίνεται να έχει περιοριστεί (5,5%)**, η δε απειλή από τεχνολογικές εξελίξεις βρίσκεται στην τελευταία θέση με μόλις 2,9%.

Σε σχέση με προηγούμενα κύματα της ίδιας έρευνας, και υπό την αίρεση ότι η συγκρισιμότητα δεν είναι απόλυτη –καθώς στο παρόν κύμα προστέθηκαν, ως επιλογές, η απειλή μιας κρίσης/πτώχευσης (16,4% στις συνολικές αναφορές), η ανεργία και το ασφαλιστικό (17,9% και 5,8% αντίστοιχα)–, μπορούν να παρατηρηθούν ορισμένες αλλαγές στην κατάταξη των αντιλαμβανόμενων απειλών. Έτσι, **η οικονομική κατάσταση της χώρας καταλαμβάνει την πρώτη θέση, αφήνοντας στη δεύτερη το δημογραφικό, εξέλιξη που δύναται να συνδεθεί με τις εμπεδωμένες εδώ και καιρό πληθωριστικές πιέσεις και την ακρίβεια.**

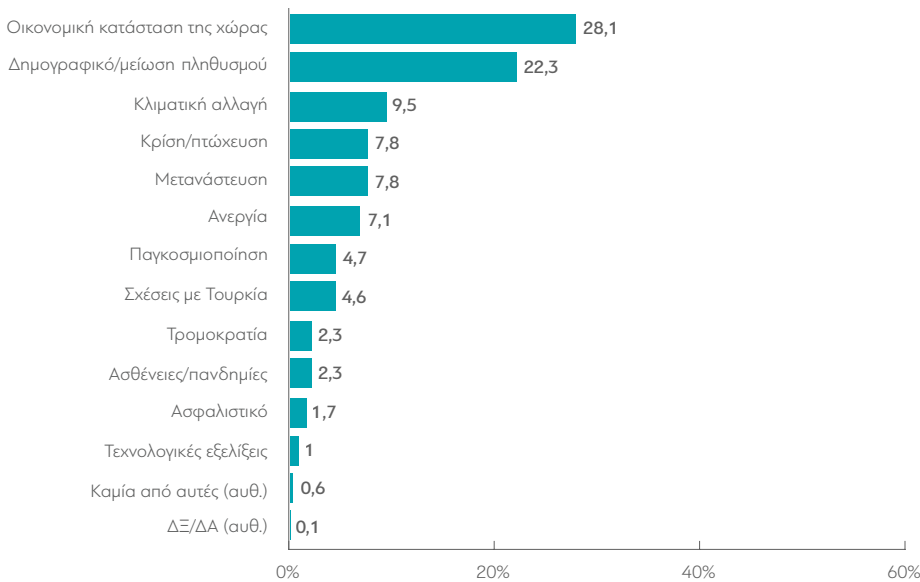
Από την άλλη πλευρά, παρατηρείται μια **σημαντική μείωση της αντιλαμβανόμενης απειλής στο πεδίο των ελληνοτουρκικών σχέσεων** (12,1% στις συνολικές αναφορές, έναντι 39% το 2022 και 32,1% το 2019) που θα μπορούσε να αποδοθεί στην εξομάλυνση στις σχέσεις των δύο χωρών το τελευταίο διάστημα, σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια (κρίση στον Έβρο τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 2020, ένταση στο Αιγαίο

με επίδικο τις γεωτρήσεις, από το καλοκαίρι του 2020). Αξίζει ακόμη να σημειωθεί ότι η κλιματική αλλαγή παρουσιάζει μικρή αλλά συνεχή αύξηση (συνολικές αναφορές: 15,8% το 2019, 16,6% το 2022, 20,5% το 2024) και η μετανάστευση σταδιακή αποκλιμάκωση (41,7% το 2019, 25,1% το 2022, 17,1% το 2024).

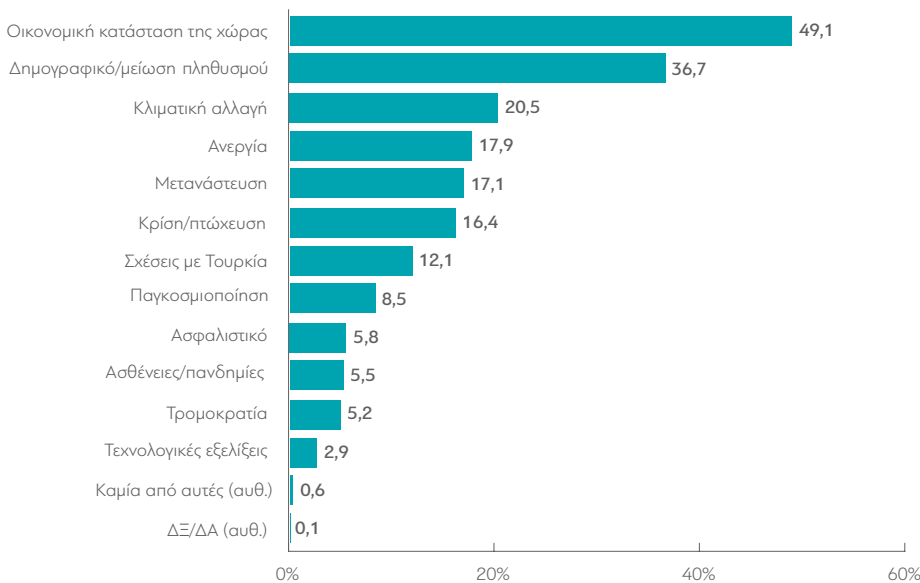
Κατά τη γνώμη σας ποιες από τις παρακάτω είναι οι δύο μεγαλύτερες απειλές για το μέλλον των Ελλήνων;

(Εως 2 απαντήσεις)

Πρώτη αναφορά

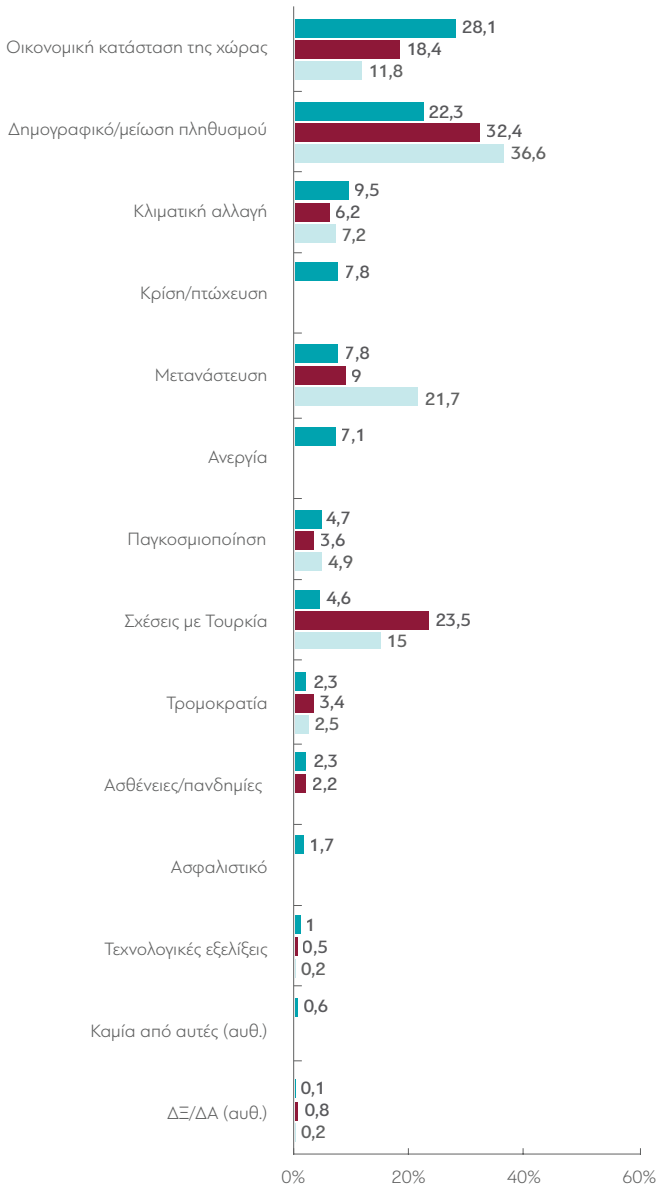

Συνολικές αναφορές

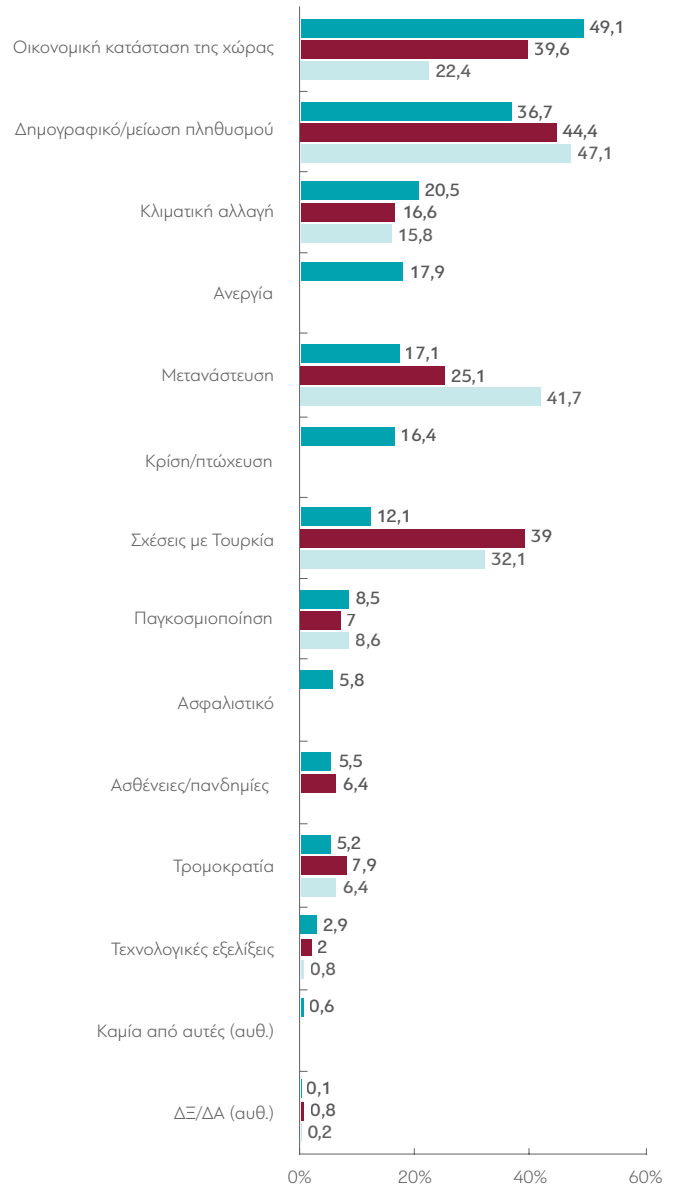

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ:

Πρώτη αναφορά

Συνολικές αναφορές

■ Ιανουάριος 2024 ■ Φεβρουάριος 2022 ■ Δεκέμβριος 2019

Περνώντας όμως **στο επίπεδο των πλανητικών απειλών**, εκείνων δηλαδή με τις οποίες θα έρθουν αντιμέτωπες οι μελλοντικές γενιές παγκοσμίως, παρατηρούνται ορισμένες σημαντικές διαφοροποιήσεις. **Στην πρώτη θέση των αναφορών βρίσκεται η κλιματική αλλαγή**, με 29,8% ως πρώτη αναφορά και 48,9% στις συνολικές αναφορές (η βαρύτητα που της αποδίδεται ενισχύεται περαιτέρω, αν συνυπολογίσουμε και το 7,1% και το 17,3% αντίστοιχα που αποδίδεται στην εξάντληση των φυσικών πόρων του πλανήτη). Μάλιστα, και στα προηγούμενα κύματα της ίδιας έρευνας καταλάμβανε την πρώτη θέση στην ιεράρχηση, αν εξαιρέσουμε τη μέτρηση του Μαρτίου του 2022, με το ξέσπασμα της ουκρανικής κρίσης.

Αν το συγκρίνουμε με τα σαφώς χαμηλότερα ποσοστά αναφοράς της κλιματικής αλλαγής στο εθνικό επίπεδο, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι, ενώ **η βαρύτητα της κλιματικής αλλαγής ενισχύεται σταδιακά, παραμένει ωστόσο ένα πρόβλημα που γίνεται αντιληπτό πρωτίστως σε πλανητικό επίπεδο και δευτερευόντως σε τοπικό-εθνικό**. Αυτό το νοητικό χάσμα ως προς τη σημασία της κλιματικής αλλαγής μοιάζει προς το παρόν να μην γεφυρώνεται.

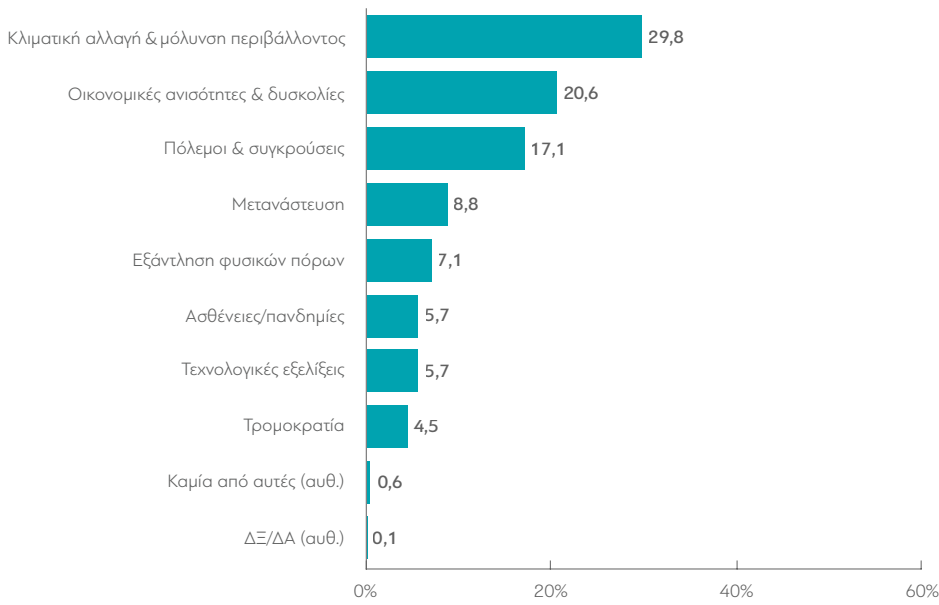
Στη δεύτερη θέση βρίσκουμε τις οικονομικές ανισότητες και δυσκολίες (40,3% στις συνολικές αναφορές), στοιχείο που μπορεί να συνδεθεί με τη βαρύνουσα αντιλαμβανόμενη απειλή στο πεδίο της οικονομίας στο εθνικό επίπεδο. Εν προκειμένω το εθνικό και το πλανητικό επίπεδο μοιάζουν περισσότερο εναρμονισμένα.

Συγκριτικά με προηγούμενα κύματα της έρευνας, παρατηρείται μια **σημαντική διαφοροποίηση ως προς τη βαρύτητα που αποδίδεται στην απειλή των πολεμικών συγκρούσεων ανά τον κόσμο**. Η εν λόγω απειλή κατατάσσεται **τρίτη με 35,1%** στις συνολικές αναφορές, καθώς **βρισκόμαστε σε ένα περιβάλλον γεωπολιτικής αναταραχής με τον συνεχιζόμενο πόλεμο στην Ουκρανία αλλά και τη σύγκρουση στη Γάζα**. Ταυτόχρονα, όμως, έχει αποκλιμακωθεί σημαντικά, συγκριτικά με τη μέτρηση του Μαρτίου 2022 (54,7% στις συνολικές αναφορές και πρώτη θέση), όταν βέβαια είχε πρόσφατα εκδηλωθεί η επίθεση της Ρωσίας στην Ουκρανία.

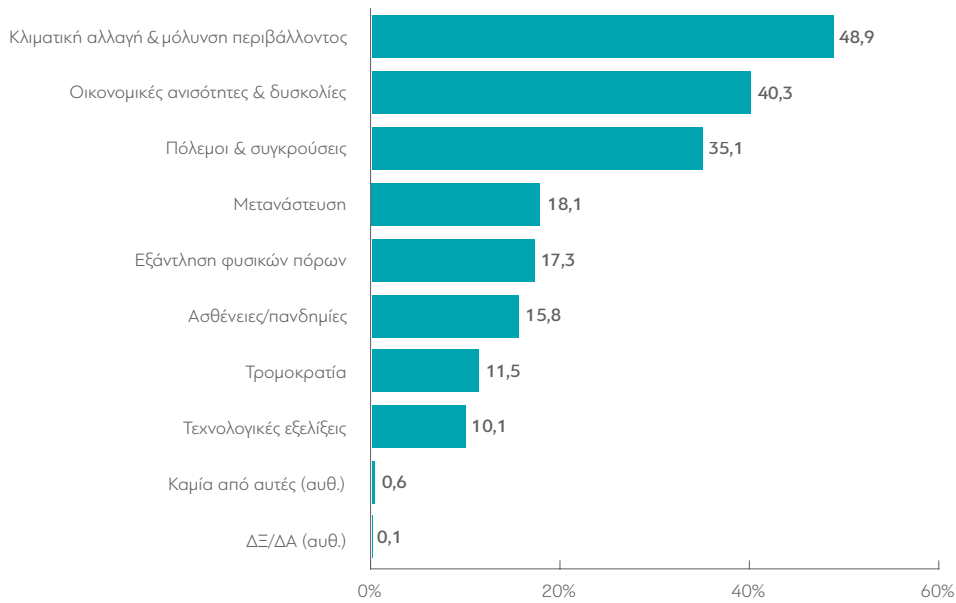
Αξίζει να επισημανθεί, επίσης, ότι, ενώ σε εθνικό επίπεδο οι τεχνολογικές εξελίξεις θεωρούνται ήσσονα απειλή, στο παγκόσμιο επίπεδο βρίσκονται μεν χαμηλά στη σχετική ιεράρχηση, ωστόσο με αυξητική τάση, συγκριτικά με προηγούμενα κύματα της έρευνας (10,1% στις συνολικές αναφορές, από 2,2% τον Μάρτιο 2022, 4,7% τον Φεβρουάριο 2022 και 5,5% το 2019). **Η επίδραση της AI (τεχνητής νοημοσύνης) έχει, ενδεχομένως, αρχίσει να διαφαίνεται**.

Και γενικότερα μιλώντας, ποιες από τις παρακάτω είναι οι μεγαλύτερες απειλές για τις μελλοντικές γενιές στον πλανήτη μας; (Έως 2 απαντήσεις)

Πρώτη αναφορά

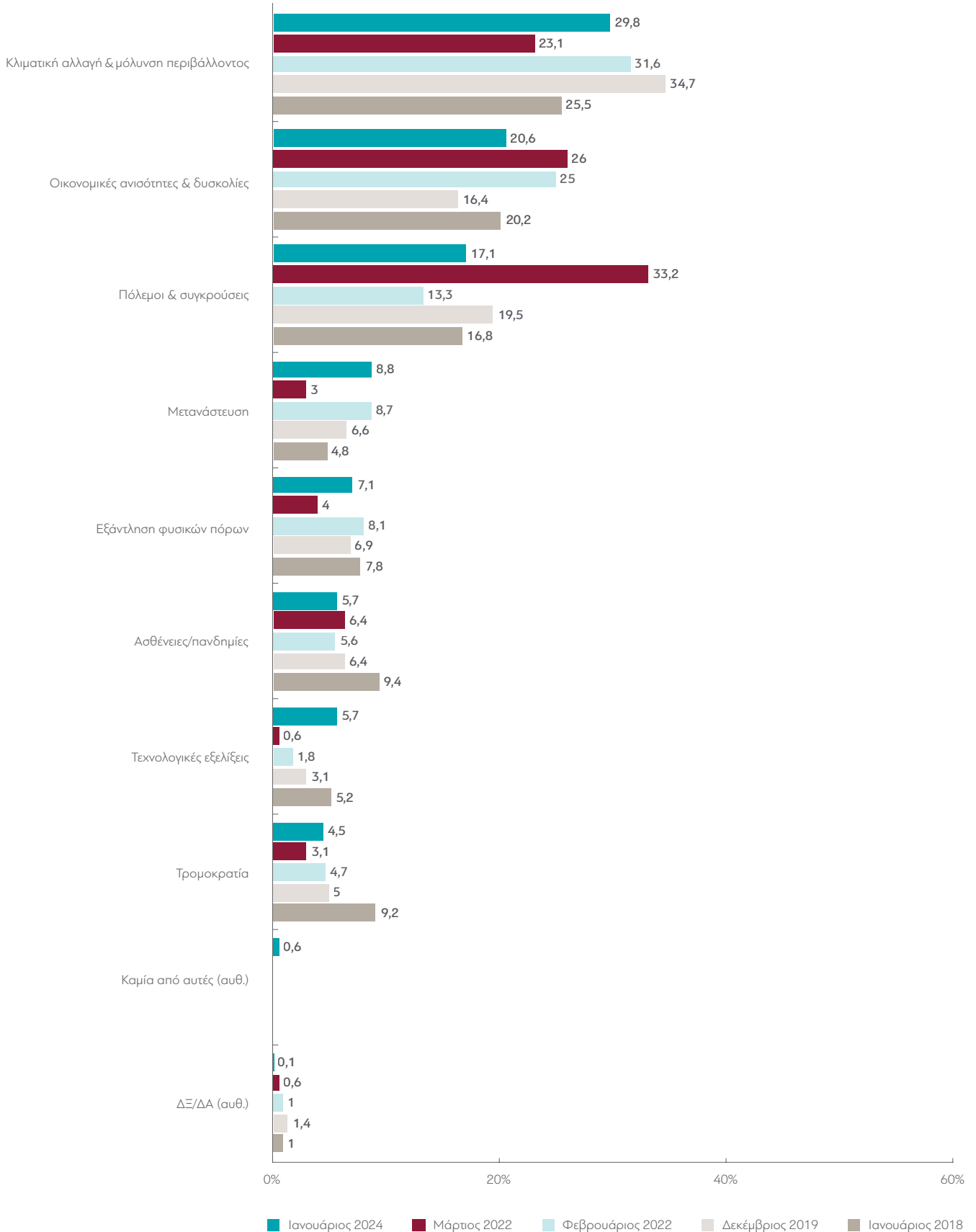

Συνολικές αναφορές

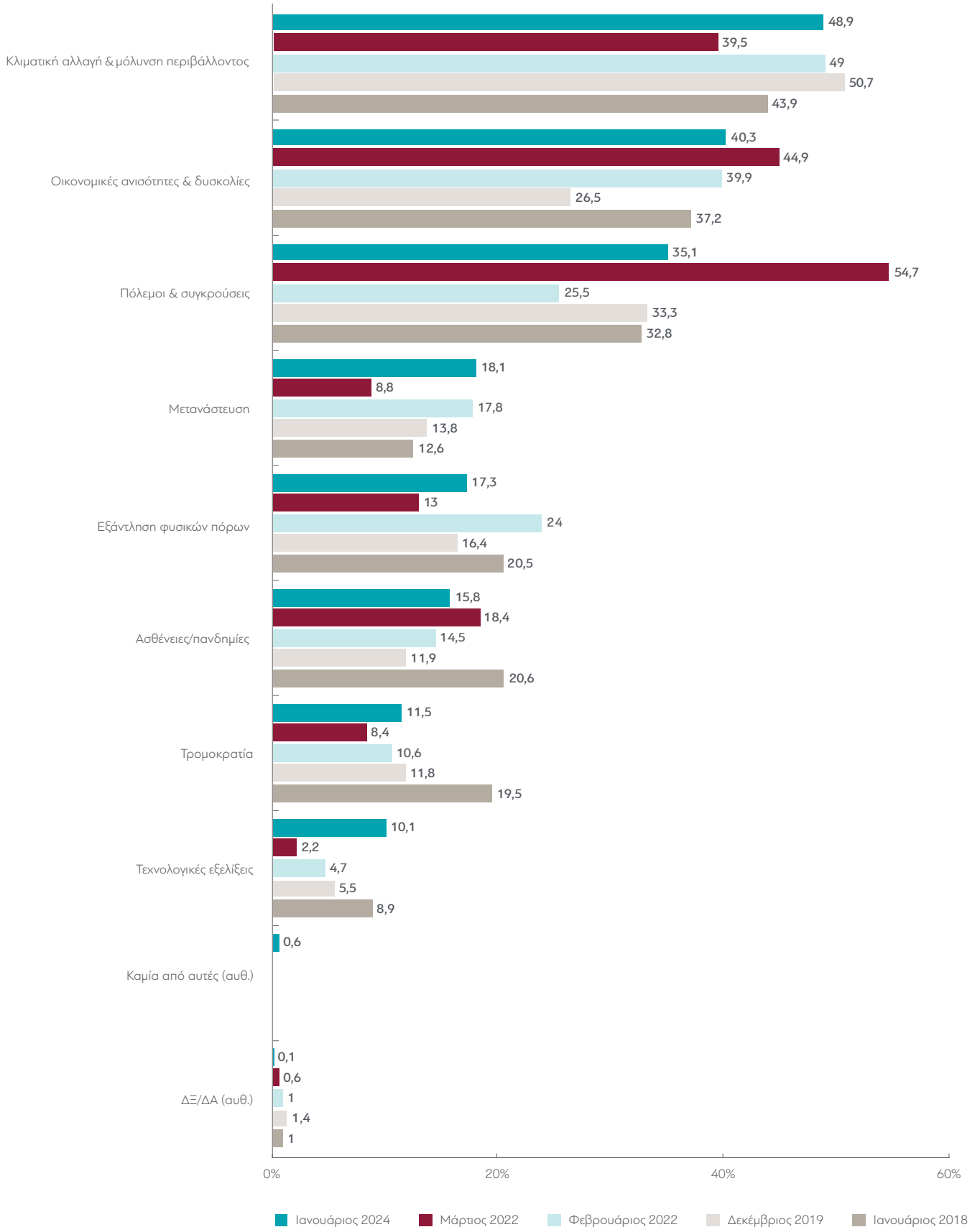

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ: Πρώτη αναφορά

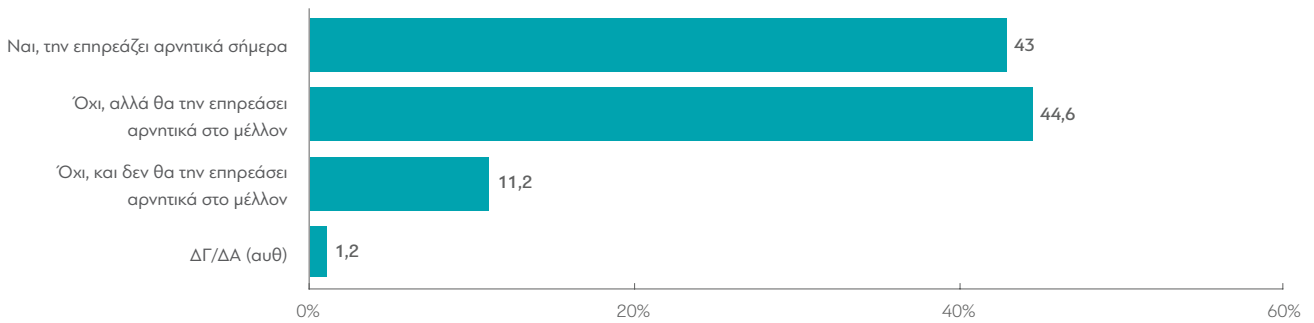
ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ: Συνολικές αναφορές

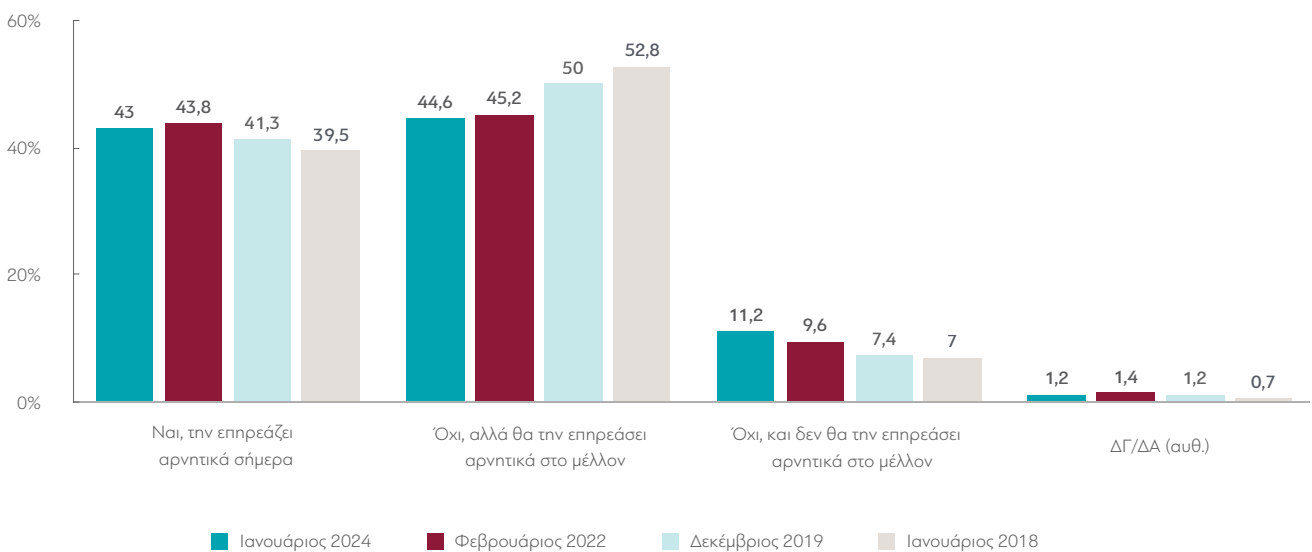
Η κλιματική αλλαγή στη ζωή μας

Όσον αφορά ειδικότερα την πρόκληση της κλιματικής αλλαγής, η βαρύτητα της οποίας γίνεται, όπως προαναφέραμε, με διαφορετική ένταση αντιληπτή στο εθνικό και στο πλανητικό επίπεδο, για τη μεγάλη πλειονότητα θεωρείται ότι επηρεάζει ήδη ή θα επηρεάσει στο μέλλον αρνητικά τη ζωή μας (αντίστοιχα: 43% και 44,6%). **Μόλις 1 στους 10 (11,2%) θεωρεί ότι η κλιματική αλλαγή δεν έχει επίδραση στη ζωή του.**

Ειδικότερα, πιστεύετε ότι η κλιματική αλλαγή επηρεάζει ή θα επηρεάσει στο μέλλον την ποιότητα ζωής τη δική σας ή/και της οικογένειάς σας;

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ:

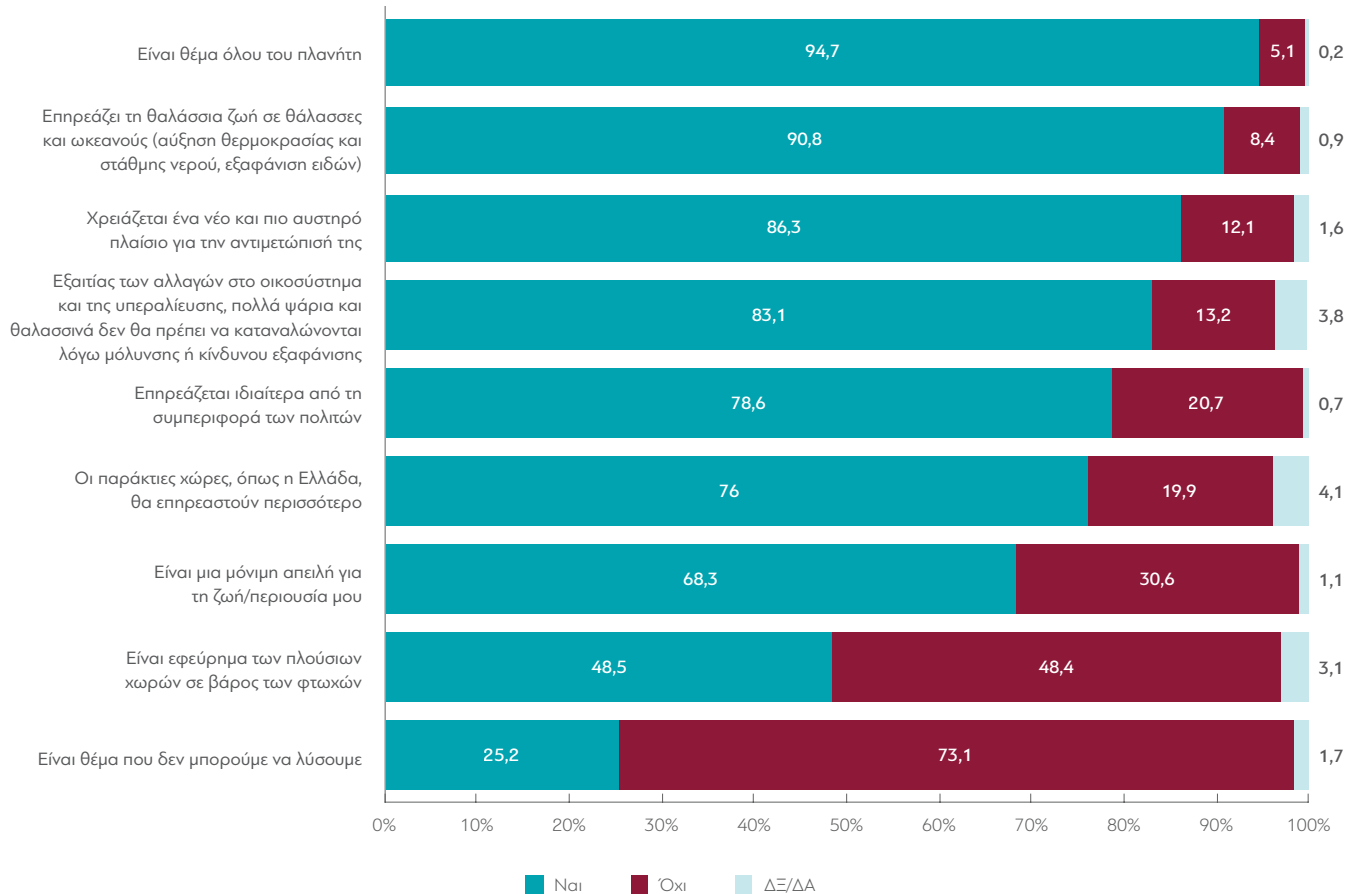
Περισσότερο ευαισθητοποιημένοι ως προς τις άμεσες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στη ζωή τους είναι οι νεότεροι έως 39 ετών, ενώ, αντίστροφα, όσο μεγαλώνει η ηλικία, τόσο αυξάνεται η ανησυχία για τις μελλοντικές της επιπτώσεις, και δη στις ηλικίες άνω των 55 ετών.

Τα άτομα με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο τείνουν, επίσης, να θεωρούν ότι η κλιματική αλλαγή επηρεάζει αρνητικά ήδη από σήμερα τη ζωή μας (48,1% στους κατόχους μεταπτυχιακού/διδακτορικού, έναντι 40,9% στους αποφοίτους πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης), ενώ, και πάλι αντίστροφα, η ανησυχία για τις μελλοντικές της επιπτώσεις αυξάνεται καθώς μειώνεται το μορφωτικό επίπεδο.

Επιπρόσθετα, περισσότερο ευαισθητοποιημένοι ως προς τις άμεσες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής εμφανίζονται όσοι αυτοτοποθετούνται πολιτικά από το κέντρο προς τα αριστερά. Εκείνοι, αντίθετα, που θεωρούν ότι η κλιματική αλλαγή δεν επηρεάζει ούτε θα επηρεάσει τη ζωή τους είναι περισσότερο όσοι αυτοτοποθετούνται στο δεξιό - ακροδεξιό σκέλος του πολιτικού φάσματος (17,3%, έναντι 11,2% στο σύνολο), αλλά και όσοι αρνούνται να τοποθετηθούν (17,9%).

Ειδικότερα, ως προς τις αντιλήψεις για την κλιματική αλλαγή, φαίνεται κοινά αποδεκτή η άποψη ότι είναι θέμα όλου του πλανήτη (94,7%), εξού και η υψηλή ιεράρχησή της στις απειλές για τις μελλοντικές γενιές. Επιπλέον, οι περισσότεροι συμφωνούν ότι επηρεάζει τη θαλάσσια ζωή σε θάλασσες και ωκεανούς (90,8%) και ότι χρειάζεται ένα αυστηρότερο πλαίσιο για την αντιμετώπισή της (86,3%). Εξάλλου, **οι 3 στους 4 θεωρούν ότι η Ελλάδα, ως παράκτια χώρα, είναι από αυτές που θα επηρεαστούν περισσότερο (76%),** αλλά λιγότεροι αισθάνονται άμεση την απειλή της κλιματικής αλλαγής για τη ζωή και την περιουσία τους (68,3%).

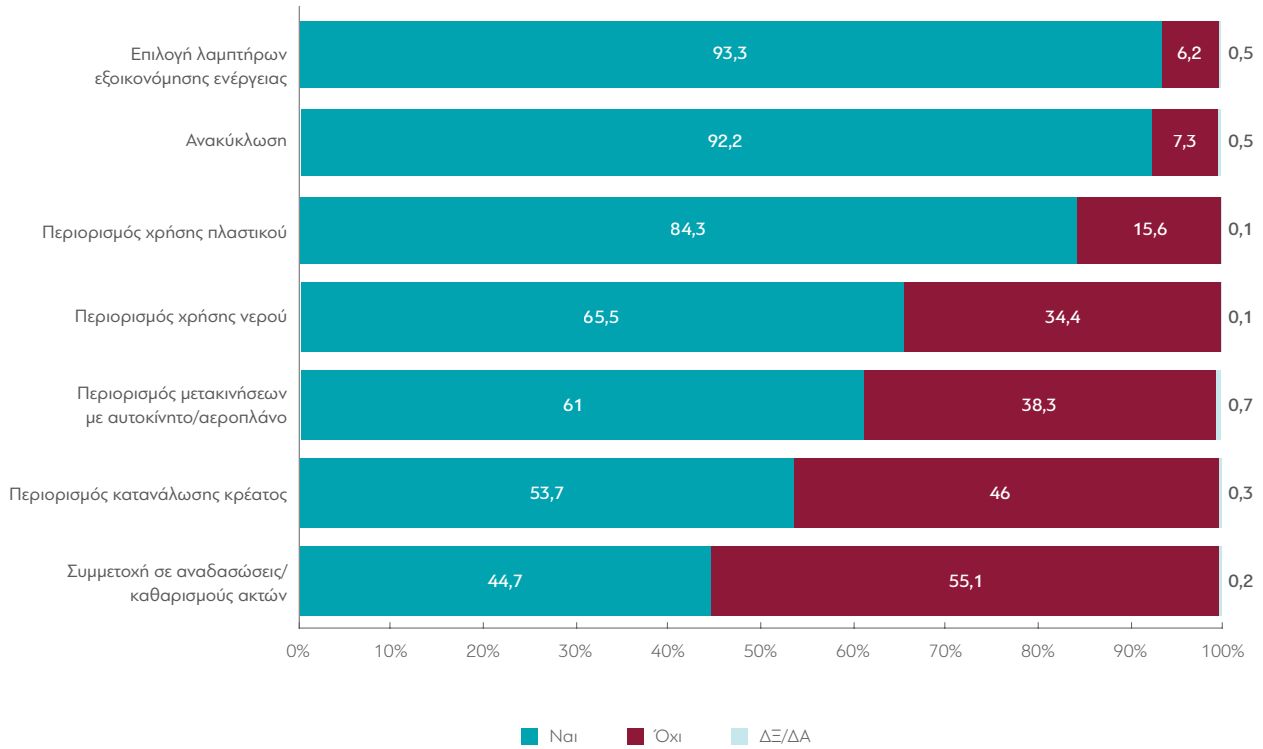
Σχετικά με την κλιματική αλλαγή, τι από τα παρακάτω θα λέγατε ότι ισχύει;

Από την άλλη πλευρά, σχεδόν 1 στους 2 θεωρεί ότι είναι εφεύρημα των πλούσιων χωρών σε βάρος των φτωχότερων (48,5%) και 1 στους 4 (25,2%) ότι είναι θέμα που δεν μπορεί να επιλυθεί. Μάλιστα, την αντίληψη ότι η κλιματική αλλαγή είναι εφεύρημα των πλούσιων χωρών σε βάρος των φτωχότερων ασπάζονται εντονότερα οι άνθρωποι μεγαλύτερης ηλικίας (57,1% στους 55-64 και 61,6% στους 65+), χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου (74,1% στους αποφοίτους πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης αλλά μόνο 29,1% στους κατόχους μεταπτυχιακού/διδακτορικού) και μέσης/κατώτερης κοινωνικής τάξης (57,2%).

Σε αυτό το πλαίσιο φαίνεται ότι σημαντική μερίδα των Ελλήνων μεταφράζει την ευαισθησία ως προς την κλιματική αλλαγή σε συγκεκριμένες πρακτικές προσαρμογές του περιβάλλοντος, όπως ιδίως η επιλογή λαμπτήρων εξοικονόμησης ενέργειας (93,3%), η ανακύκλωση (92,2%), ο περιορισμός χρήσης πλαστικού (84,3%) και, λιγότερο, ο περιορισμός της χρήσης νερού (65,5%) ή των μετακινήσεων με αυτοκίνητο/αεροπλάνο (61%). **Λιγότερο διαδεδομένες πρακτικές είναι ο περιορισμός της κατανάλωσης κρέατος (53,7%) και η συμμετοχή σε αναδασώσεις ή καθαρισμούς ακτών (44,7%),** η οποία ωστόσο παρουσιάζει μια σημαντική σταδιακή ενίσχυση σε σχέση με προηγούμενα κύματα της έρευνας.

Αναπτύσσετε ή όχι κάποιες από τις παρακάτω δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος;

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ: «Ναι»

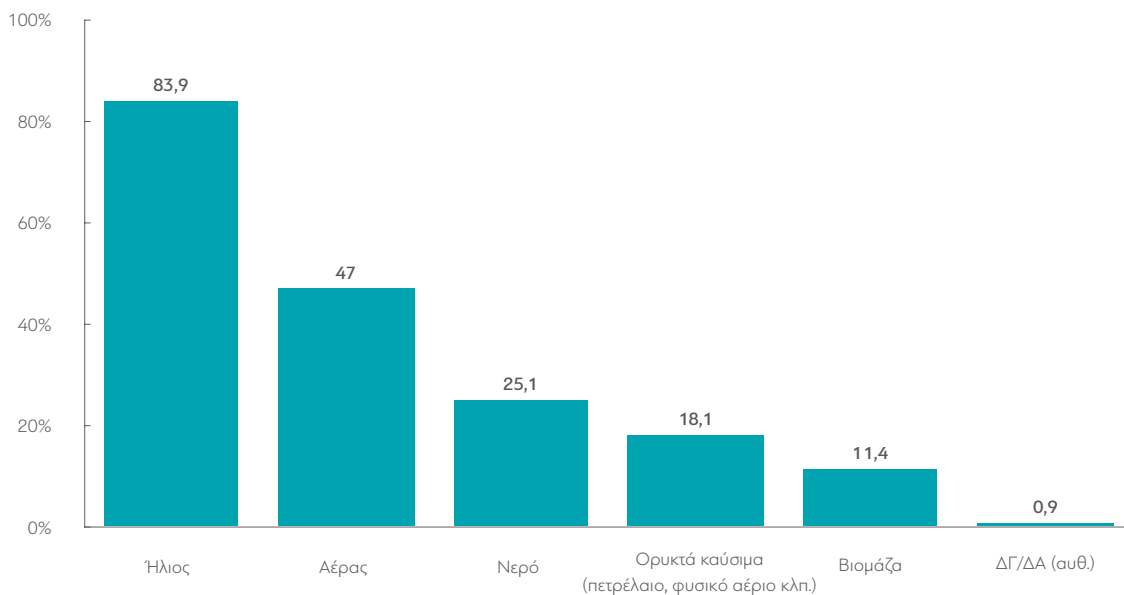

Τέλος, στο ερώτημα «Ποιους φυσικούς πόρους θα έπρεπε να αξιοποιήσει η Ελλάδα για την παραγωγή ενέργειας;», πρώτος στις συνολικές αναφορές έρχεται ο εν αφθονία στη χώρα μας ήλιος (83,9%). Έπονται με σημαντική διαφορά η αιολική ενέργεια/αέρας (47%) και το νερό (25,1%), ενώ τα «παραδοσιακά» ορυκτά καύσιμα και η βιομάζα βρίσκονται πολύ χαμηλότερα (18,1% και 11,4% αντίστοιχα).

Αν εστιάσουμε στο 18,1% εκείνων που επιλέγουν τα ορυκτά καύσιμα, παρατηρούμε ότι τείνουν να είναι χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου (21,5% στους αποφοίτους πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης), μέσης/κατώτερης κοινωνικής τάξης (20,7%) και είτε να αυτοτοποθετούνται στο δεξιό - ακροδεξιό σκέλος του πολιτικού φάσματος είτε να αρνούνται να τοποθετηθούν (αντίστοιχα: 23,7% και 30%).

Ποιους φυσικούς πόρους πιστεύετε ότι θα πρέπει να αξιοποιήσει κατά προτεραιότητα η Ελλάδα για την παραγωγή ενέργειας; (Εως 2 απαντήσεις)

Συνολικές αναφορές

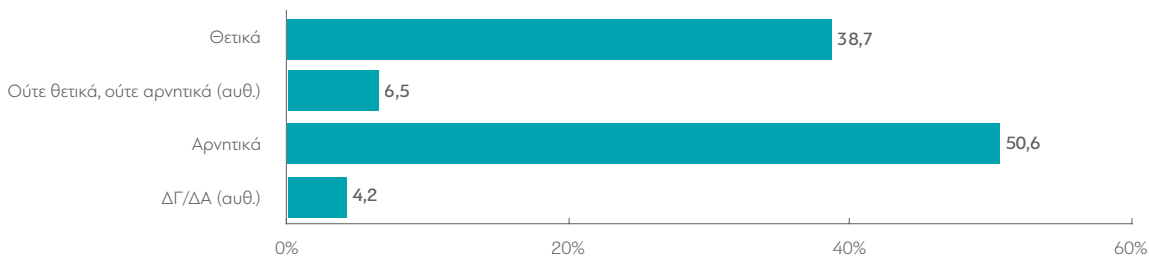

Οι τεχνολογικές προκλήσεις: Μια αντιφατική εικόνα

Η ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης και εφαρμογών της, όπως το ChatGPT, έφερε πρόσφατα τις τεχνολογικές εξελίξεις στο προσκήνιο της παγκόσμιας δημόσιας σφαίρας. Όπως προαναφέρθηκε, οι τεχνολογικές εξελίξεις δεν γίνονται αντιληπτές από τους Έλληνες και τις Ελληνίδες ως βαρύνουσα απειλή ούτε σε τοπικό-εθνικό ούτε σε παγκόσμιο επίπεδο. Ωστόσο, όταν το ερώτημα εξειδικεύεται, η εικόνα διαφοροποιείται.

Τα συναισθήματα που προκαλεί η τεχνητή νοημοσύνη είναι μάλλον αρνητικά (50,6%) παρά θετικά (38,7%). Μάλιστα, τα αρνητικά συναισθήματα φαίνεται να είναι περισσότερο έντονα στις γυναίκες απ' ό,τι στους άνδρες (57,3% έναντι 43,4%), στις μεγαλύτερες ηλικίες (55,9% στους 40-54, 53,3% στους 55-64 και 52,2% στους 65+), καθώς και στα άτομα χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου (65,4% στους αποφοίτους πρωτοβάθμιας και 57,2% στους αποφοίτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης).

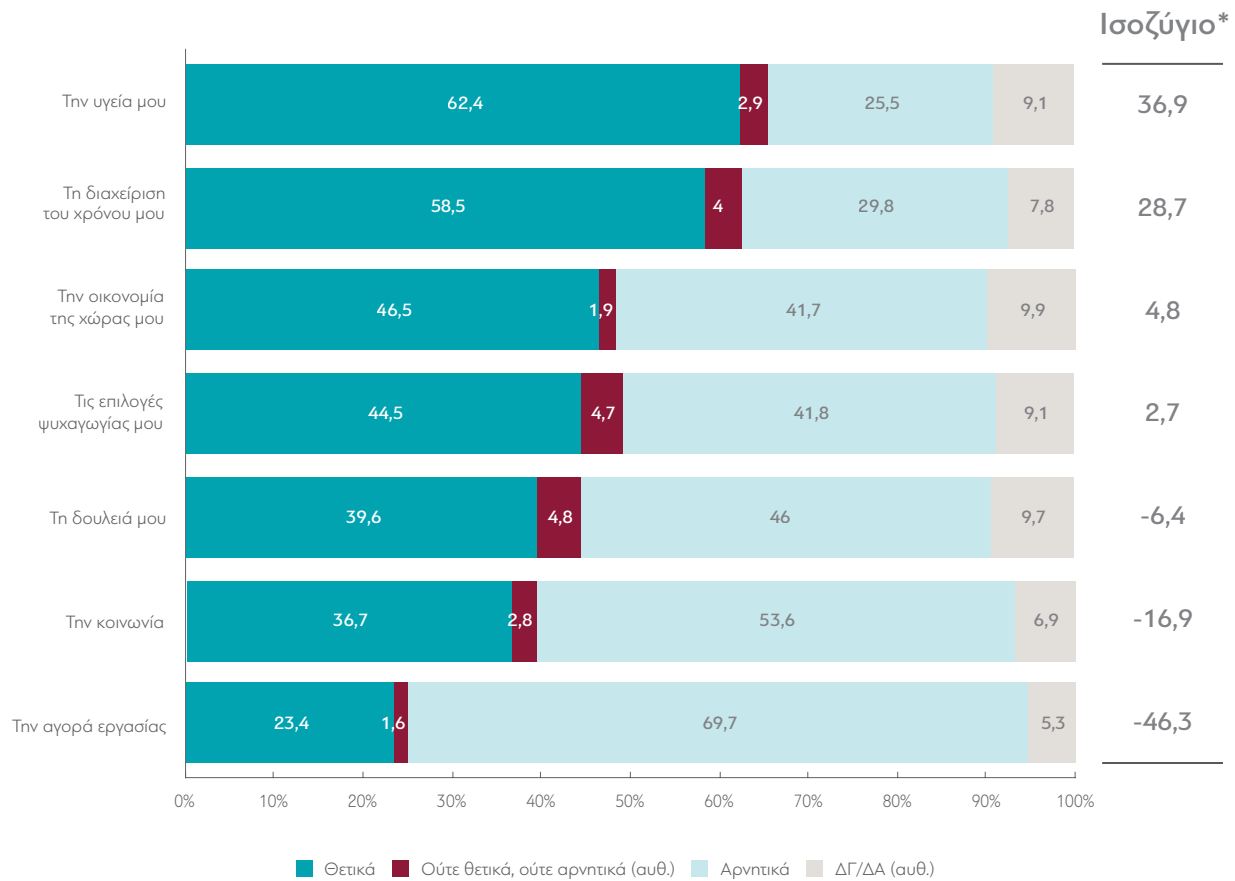
Η τεχνητή νοημοσύνη σας δημιουργεί περισσότερο θετικά ή αρνητικά συναισθήματα;

Η εικόνα γίνεται πιο σύνθετη όταν αφορά συγκεκριμένες επιδράσεις στη ζωή μας. Έτσι, η τεχνητή νοημοσύνη θεωρείται ότι θα έχει περισσότερο θετικές παρά αρνητικές επιδράσεις στην υγεία μας (ισοζύγιο «θετικά-αρνητικά»: 36,9%), στη διαχείριση του προσωπικού μας χρόνου (28,7%) και λιγότερο στην οικονομία της χώρας (4,8%) ή στις επιλογές ψυχαγωγίας (2,7%). Αντίθετα, οι τομείς στους οποίους θεωρείται ότι θα έχει περισσότερο αρνητικές επιπτώσεις είναι η αγορά εργασίας (-46,3%), η κοινωνία γενικότερα (-16,9%) και η δουλειά του καθενός και της καθεμιάς (-6,4%).

Ας πάμε τώρα στις σημαντικότερες τεχνολογικές εξελίξεις. Η τεχνητή νοημοσύνη θα επηρεάσει:

Ισοζύγιο: Θετικές απόψεις μείον αρνητικές απόψεις.

Παρουσιάζει ενδιαφέρον ότι ως προς την υγεία, όπου παρατηρείται η μεγαλύτερη προσδοκώμενη θετική επίδραση (62,4%), αυτή αυξάνεται, όσο μειώνεται η ηλικία των ερωτώμενων και όσο ανεβαίνει το μορφωτικό επίπεδο (70,3% στους κατόχους μεταπτυχιακού/διδακτορικού, έναντι 28,8% στους αποφοίτους πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης). Τα παραπάνω συνιστούν ένδειξη ότι **η θετικότερη προσδοκία αφορά κοινωνικές ομάδες που είναι περισσότερο εξοικειωμένες με την τεχνητή νοημοσύνη και τις εφαρμογές της.**

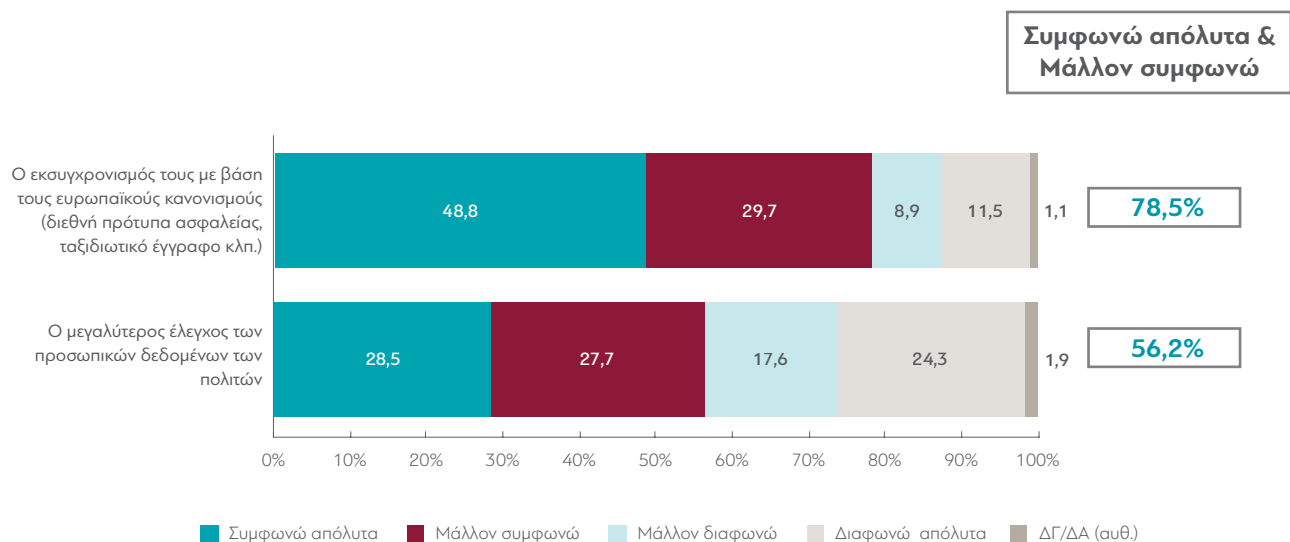
Όσον αφορά την **αγορά εργασίας** όμως, όπου εκδηλώνονται **οι περισσότερο αρνητικές προσδοκίες ως προς την επίδραση της τεχνητής νοημοσύνης (69,7%)**, περισσότερο απαισιόδοξες φαίνεται να είναι οι γυναίκες παρά οι άνδρες (72,2%, έναντι 67%), οι μεγαλύτερες παραγωγικές ηλικίες (76,4% στους 40-54 ετών και 75,2% στους 55-64 ετών) αλλά και τα άτομα ανώτερης μόρφωσης (71,3% στους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αλλά και 69,2% στους κατόχους μεταπτυχιακού/διδακτορικού,

έναντι 60,2% στους αποφοίτους πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης). Περισσότερο αρνητικά διακείμενες είναι, δηλαδή, είτε κοινωνικές ομάδες που έχουν περισσότερο επισφαλή θέση στην αγορά εργασίας (γυναίκες) ή απειλούνται από μακροχρόνια ανεργία (μεγαλύτερες παραγωγικές ηλικίες), είτε ομάδες που η εργασία τους κινδυνεύει περισσότερο να αντικατασταθεί από εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης (π.χ. οι ασκούντες πνευματική εργασία).

Τέλος, όσον αφορά μια ήδη παρούσα πρακτική εφαρμογή των νέων τεχνολογιών στην καθημερινότητά μας, την έκδοση νέων ταυτοτήτων, φαίνεται ότι η πλειονότητα συμφωνεί ότι πρόκειται για έναν αναγκαίο εκσυγχρονισμό με βάση τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα (78,5%). Ωστόσο, ταυτόχρονα, πάνω **από 1 στους 2 εκφράζουν την επιφύλαξη ότι η νέα τεχνολογία χρησιμοποιείται εν προκειμένω για τον μεγαλύτερο έλεγχο των προσωπικών δεδομένων των πολιτών (56,2%)**.

Είναι μάλιστα ενδιαφέρον ότι αυτή την επιφύλαξη εκφράζουν εντονότερα οι νεότερες ηλικίες, παρότι, ή ίσως επειδή είναι περισσότερο εξοικειωμένες με τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών.

Και όσον αφορά τις νέες ταυτότητες, ποιος πιστεύετε ότι είναι ο σημαντικότερος λόγος έκδοσής τους;

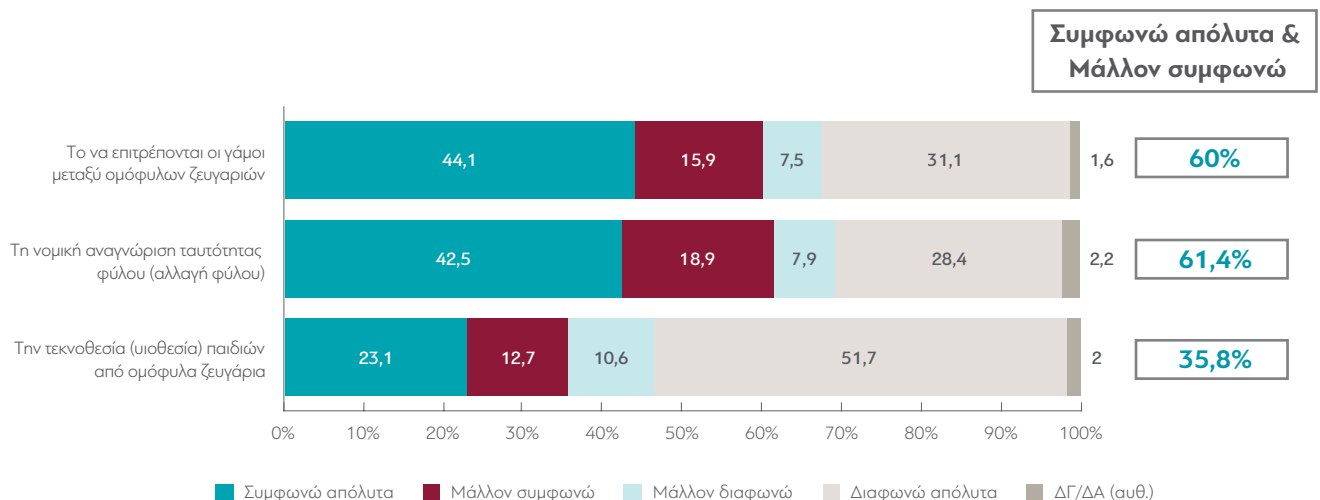
Αξιακοί μετασχηματισμοί

Α) Έμφυλες ταυτότητες και έμφυλη βία

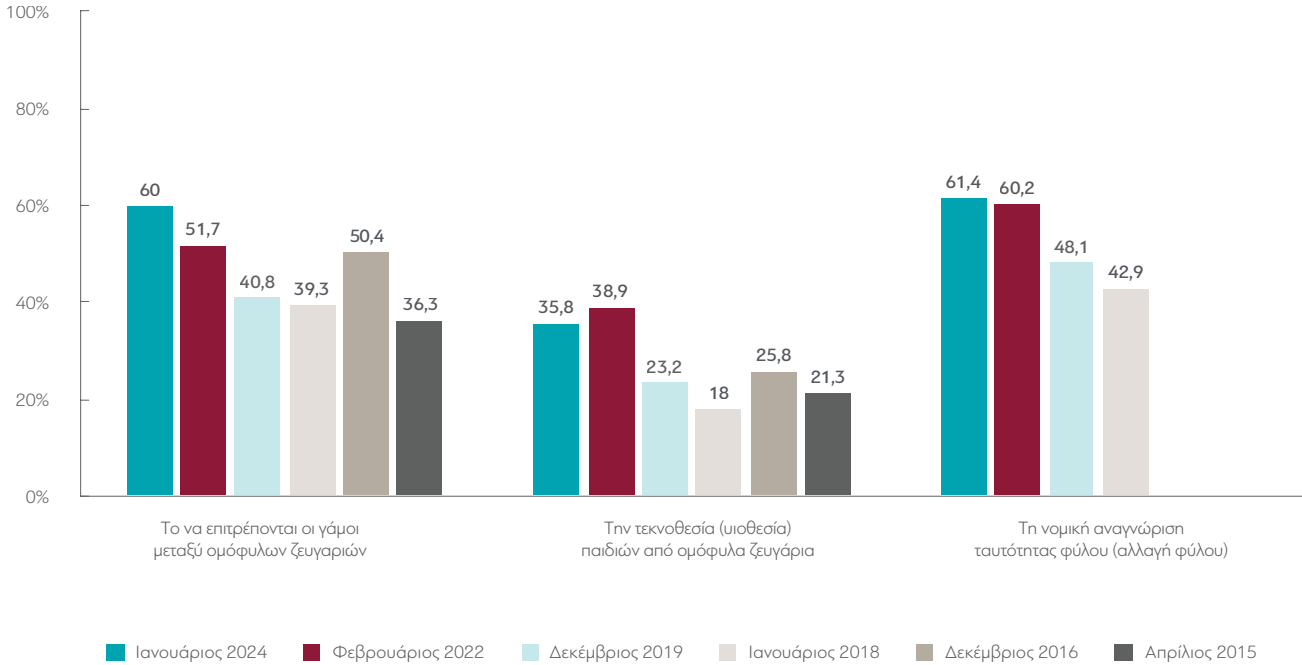
Κατά την περίοδο διενέργειας της έρευνας βρισκόταν στην ημερήσια διάταξη το **ζήτημα του γάμου ομοφύλων, ενόψει και της σχετικής νομοθετικής πρωτοβουλίας της κυβέρνησης**. Ως προς τις σχετικές στάσεις και αντιλήψεις, παρατηρούνται ενδιαφέρουσες εξελίξεις διαχρονικά.

Έτσι, η συμφωνία με το δικαίωμα γάμου για τα ομόφυλα ζευγάρια ανέρχεται στο 60%, με αυξητική τάση συγκριτικά με τα προηγούμενα κύματα της ίδιας έρευνας (51,7% το 2022, 40,8% το 2019, 36,3% το 2015). Το ίδιο συμβαίνει με τη νομική αναγνώριση ταυτότητας φύλου, όπου η συμφωνία ανέρχεται στο 61,4%, και πάλι κινούμενη αυξητικά (60,2% το 2022, 48,1% το 2019 και 42,9% το 2018). Ωστόσο, στο ειδικότερο **ζήτημα της τεκνοθεσίας για ομόφυλα ζευγάρια** που αποτελεί και επίδικο του τρέχοντος δημόσιου διαλόγου, ο βαθμός συμφωνίας παραμένει μειοψηφικός και μάλιστα με μικρή κάμψη συγκριτικά με το 2022 (35,8% από 38,9%), αν και συνολικά ενισχύεται σε σχέση με το παρελθόν (23,2% το 2019, 18% το 2018, 25,8% το 2016, 21,3% το 2015).

Ας δούμε τώρα ορισμένα θέματα που απασχολούν ειδικές κοινωνικές ομάδες. Εσείς προσωπικά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με...

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ: «Συμφωνώ & Μάλλον συμφωνώ»

Ως προς τον γάμο ομοφύλων, η συμφωνία είναι περισσότερο εμπεδωμένη στις γυναίκες παρά στους άνδρες (65,4%, έναντι 54%), στις νεότερες ηλικίες έως 39 ετών, στα άτομα ανώτερου και ανώτερου μορφωτικού επιπέδου (τριτοβάθμια εκπαίδευση και μεταπτυχιακό/διδακτορικό), καθώς και σε όσους αυτοτοποθετούνται πολιτικά στην κεντροαριστερά και στην αριστερά - άκρα αριστερά. Το αντίθετο ισχύει για όσους αυτοτοποθετούνται στη δεξιά - άκρα δεξιά (μόλις 38%) ή αρνούνται την αυτοτοποθέτηση (46,1%).

Αναφορικά με το δικαίωμα τεκνοθεσίας, το γενικό επίπεδο διαφωνίας (62,3% δηλώνουν «Διαφωνώ» και «Μάλλον διαφωνώ») εντείνεται στους άνδρες (67,1%). Επιπλέον, ενισχύεται καθώς αυξάνει η ηλικία (71,3% στους 55-64 και 76,5% στους 65+) και καθώς μειώνεται το μορφωτικό επίπεδο (82,2% σε αποφοίτους πρωτοβάθμιας, έναντι 49,8% σε κατόχους μεταπτυχιακού/διδακτορικού), αλλά και όσο δεξιότερα αυτοτοποθετείται κανείς στο φάσμα αριστερά - δεξιά.

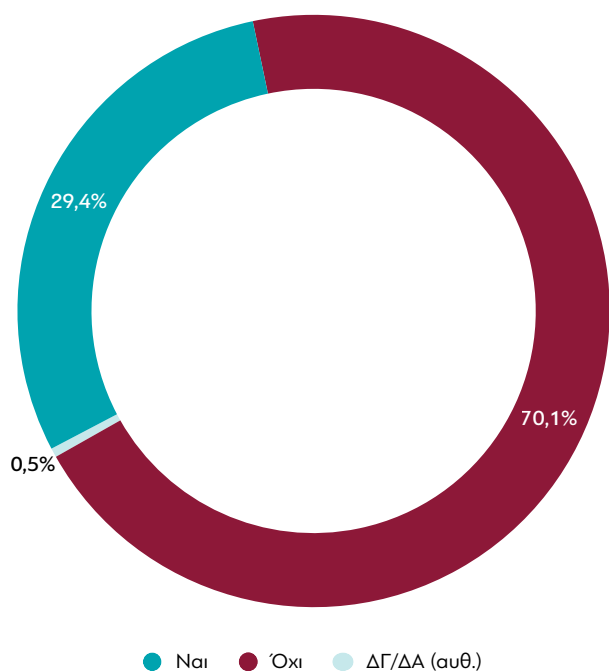
Περνώντας από τα έμφυλα δικαιώματα στις εμπειρίες σεξουαλικής παρενόχλησης, το 29,4% δηλώνει ότι έχει υποστεί σεξουαλική παρενόχληση, ποσοστό με μικρή αύξηση διαχρονικά και εύλογα ενισχυμένο στις γυναίκες (37,5%).

Στο συναφές ερώτημα που αφορά όμως τώρα, όχι την εμπειρία αλλά την αντίληψη για τον βαθμό διάχυσης περιστατικών βίας κατά των γυναικών στην ελληνική κοινωνία, το 42,6% δηλώνει ότι υπάρχει αυξανόμενη τάση τέτοιων περιστατικών (αυξημένο σε σχέση με το 39,6% της έρευνας του

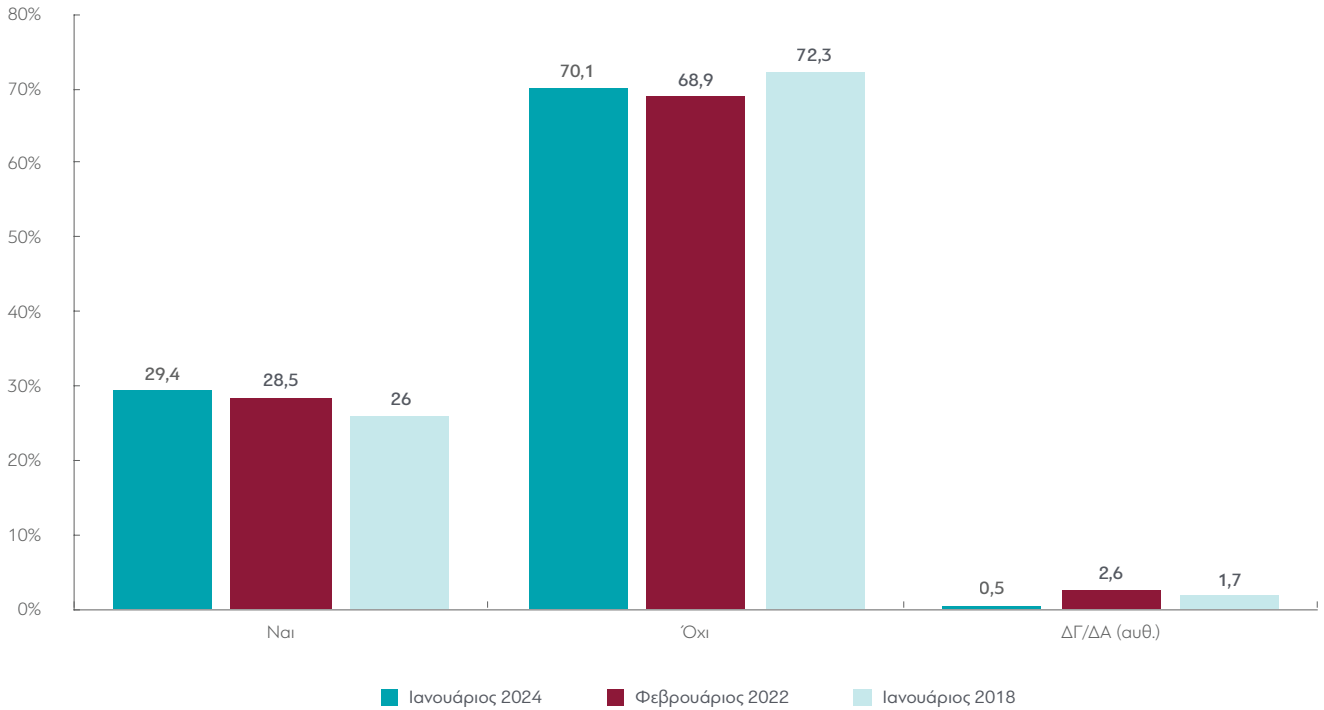
2022), πιθανόν και **ως επίδραση του κινήματος #MeToo**. Την ίδια ώρα, το 56,3% δηλώνει ότι τα περιστατικά αυτά δεν αυξάνονται, αλλά είναι περισσότερο ορατά (μειωμένο ωστόσο σε σχέση με το 59,1% του 2022).

Εν προκειμένω παρατηρείται μια σαφής διαφοροποίηση με έμφυλα χαρακτηριστικά, καθώς οι γυναίκες τείνουν περισσότερο από τους άνδρες να θεωρούν ότι τα περιστατικά πράγματι αυξάνονται (46,4%, έναντι 38,7%). Και αντίστροφα, οι άνδρες τείνουν περισσότερο από τις γυναίκες να θεωρούν ότι τέτοια περιστατικά απλώς αναδεικνύονται περισσότερο στη δημόσια σφαίρα (59,9%, έναντι 52,9%).

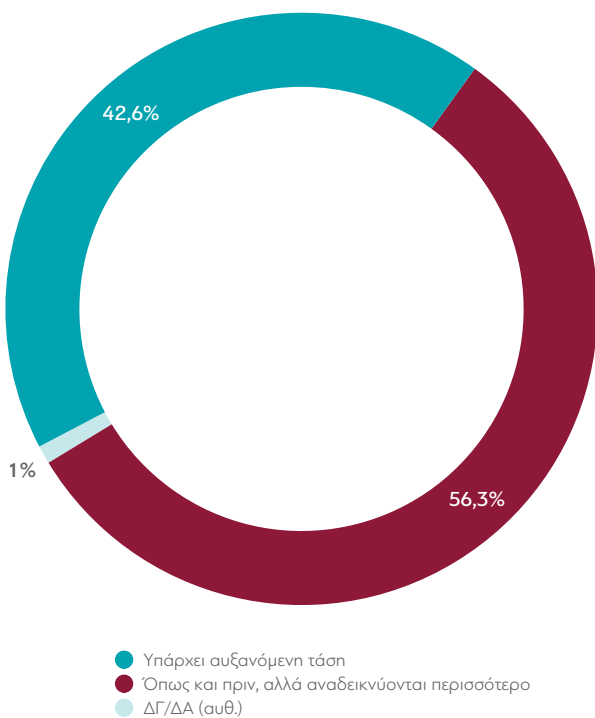
Σας έχουν παρενοχλήσει ποτέ σεξουαλικά;

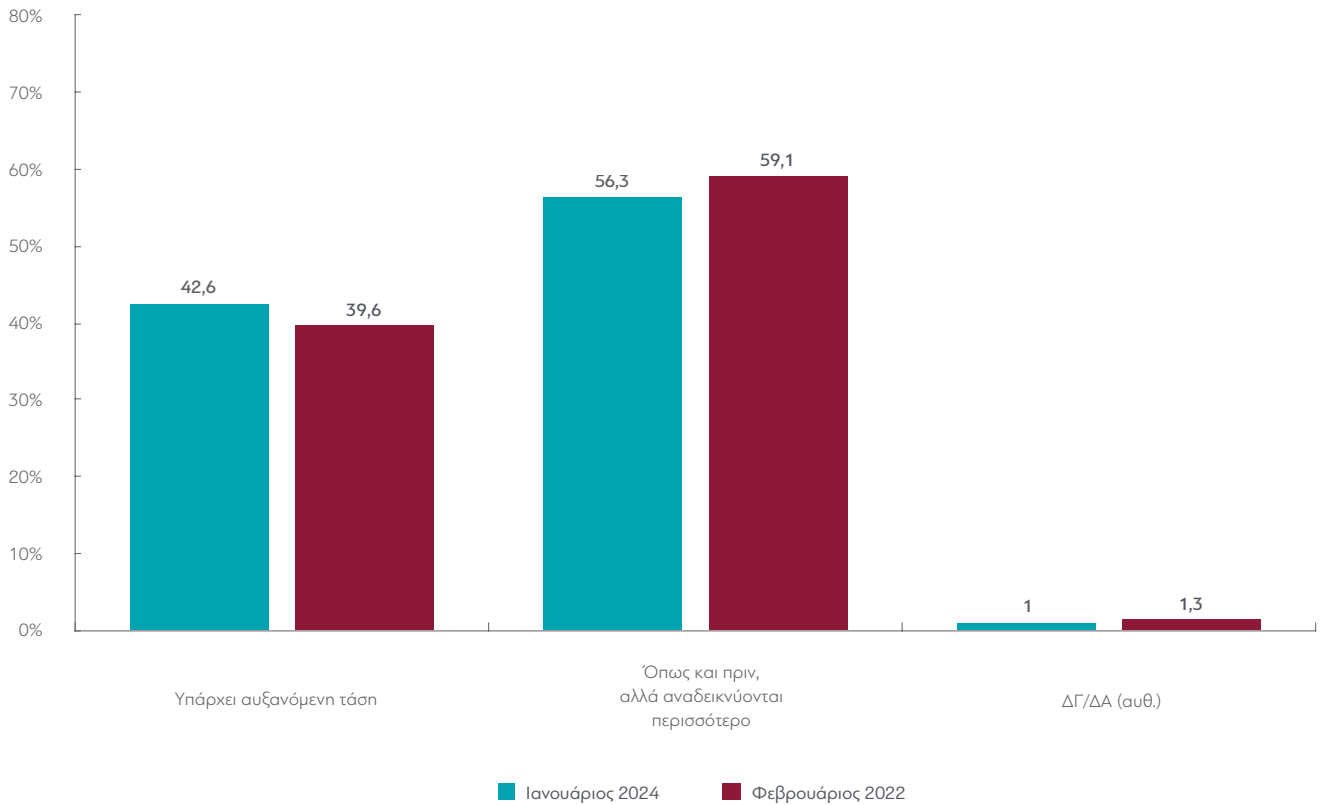
ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ:

Θεωρείτε ότι υπάρχει αυξανόμενη τάση περιστατικών βίας κατά των γυναικών ή ότι αυτά τα περιστατικά ήταν εξίσου συχνά και παλιότερα, αλλά τώρα αναδεικνύονται περισσότερο στον δημόσιο διάλογο;

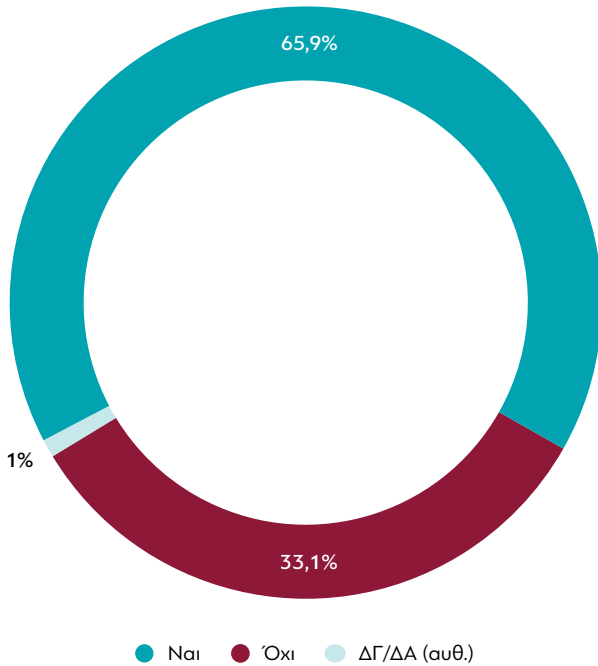

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ:

Παραμένοντας σε ένα συναφές πεδίο, στο ερώτημα αν η παραβατικότητα εν γένει θα μειωνόταν με την αυστηροποίηση των ποινών, 2 στους 3 φαίνεται να συμφωνούν (65,9%). Μάλιστα, στην άποψη αυτή τείνουν περισσότερο οι γυναίκες (72,9%) από τους άνδρες, ενδεχομένως ως περισσότερο ευάλωτες σε φαινόμενα έμφυλης ή άλλης βίας και εγκληματικότητας. Είναι αξιοσημείωτο, δε, ότι η άποψη αυτή ενισχύεται όσο κινούμαστε δεξιότερα στο φάσμα αριστερά - δεξιά (47,3% αριστερά - άκρα αριστερά αλλά 75,1% δεξιά - άκρα δεξιά), ένδειξη ότι **η ιδεολογική τοποθέτηση συναρτάται με τις αντιλήψεις περί αντιμετώπισης της εγκληματικότητας.**

Γενικότερα, όσον αφορά την παραβατικότητα, πιστεύετε ότι αν αυστηροποιηθούν οι ποινές, θα μειωθεί ή όχι;

Γενικότερα, όσον αφορά τη θέση της γυναίκας στην αγορά εργασίας και στην οικογένεια, και σε συνάρτηση με ζητήματα ισότητας, διαφαίνεται μια **ευρύτερη συναίνεση στις απόψεις ότι η μητέρα και ο πατέρας έχουν ίδιες ευθύνες για την ανατροφή των παιδιών** (93,8% συμφωνούν και μάλλον συμφωνούν), ότι οι γυναίκες πρέπει να διευκολύνονται, ώστε να μπορούν να εργαστούν (93,6%), και ότι η απασχόληση στο σπίτι έχει την ίδια αξία με την επαγγελματική απασχόληση (76,4%).

Μοιρασμένες είναι ωστόσο οι απόψεις όσον αφορά το ότι δεν υπάρχουν γυναικεία και ανδρικά επαγγέλματα (57%) –αν και οι γυναίκες συμφωνούν με αυτή την άποψη πολύ περισσότερο απ’ ό,τι οι άνδρες (63%, έναντι 50,6%)– και το ότι οι γυναίκες πρέπει να δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην οικογένεια παρά στην καριέρα (50,2%).

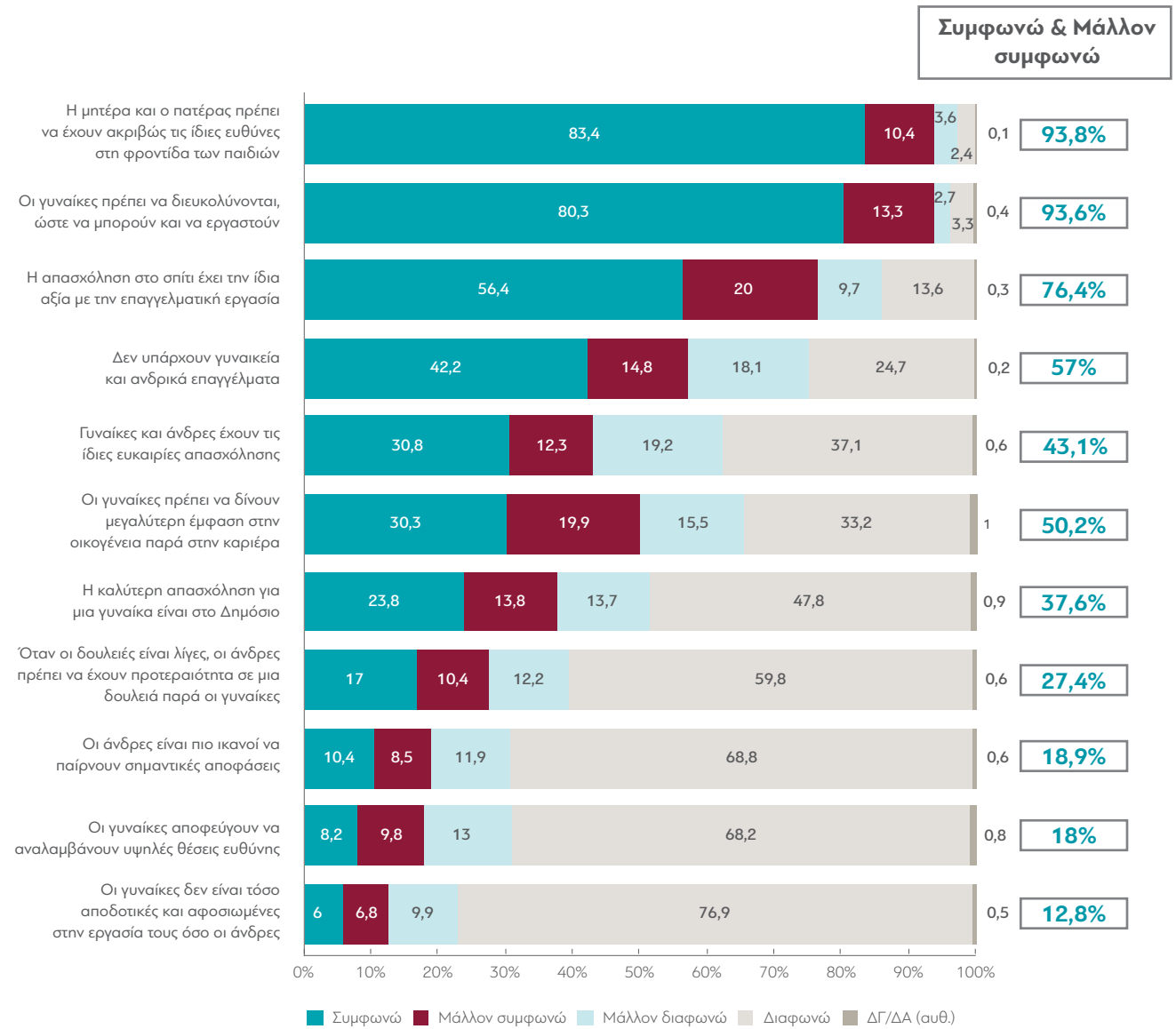
Όσον αφορά απόψεις που αναπαράγουν έμφυλα στερεότυπα, εκεί φαίνεται ότι κατά πλειοψηφία απορρίπτονται, αν και οι άνδρες συνεχίζουν να τις υποστηρίζουν περισσότερο απ’ ό,τι οι γυναίκες. Έτσι, **μόλις το 12,8% συμφωνεί ότι οι γυναίκες δεν είναι τόσο αποδοτικές και αφοσιωμένες στην εργασία τους, όσο οι άνδρες**. Επίσης, το 18% συμφωνεί με την άποψη ότι οι γυναίκες αποφεύγουν να αναλαμβάνουν υψηλές θέσεις ευθύνης (αλλά με σαφή μείωση, συγκριτικά με προηγούμενα κύματα της έρευνας, από 38,3% το 2022 και 43,6% το 2019), και το 18,9% συμφωνεί ότι είναι λιγότερο ικανές από τους άνδρες να παίρνουν σημαντικές αποφάσεις. Επιπλέον, το 27,4% θεωρεί ότι οι άνδρες πρέπει να έχουν προτεραιότητα όταν οι δουλειές είναι λίγες.

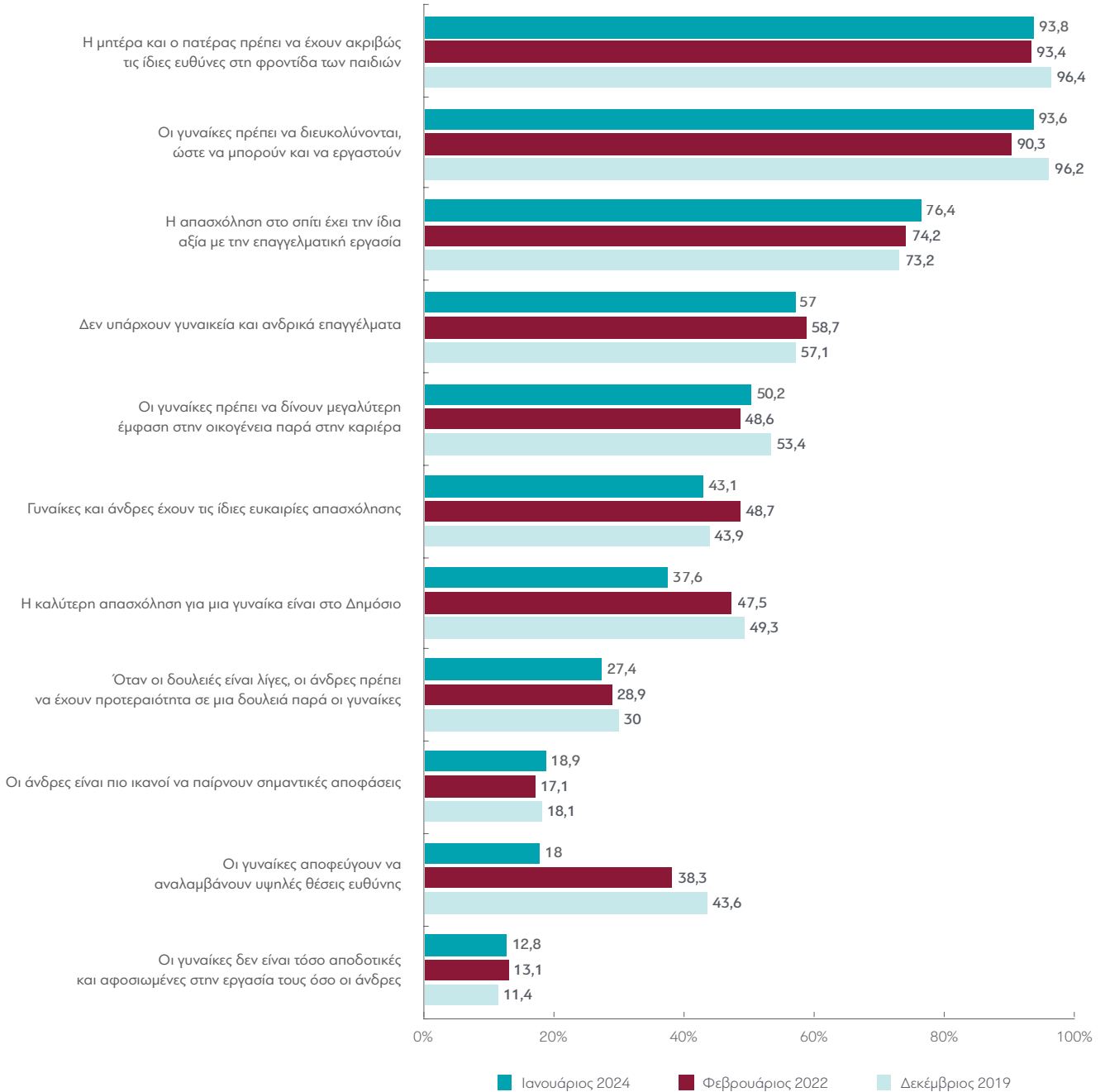
Ένα άλλο ενδιαφέρον εύρημα είναι ότι, συγκριτικά με προηγούμενα κύματα της έρευνας, **περιορίζεται σημαντικά και το ποσοστό όσων θεωρούν ότι η καλύτερη απασχόληση για μια γυναίκα είναι στο Δημόσιο** (37,6% από 47,5% το 2022 και 49,3% το 2019). Εν προκειμένω, ωστόσο, οι γυναίκες τείνουν να υιοθετούν περισσότερο αυτή την άποψη με 42,5%, έναντι 32,3% των ανδρών.

Τέλος, ένα 43,1% θεωρεί ότι γυναίκες και άνδρες έχουν σήμερα ίδιες ευκαιρίες απασχόλησης (και περισσότερο οι άνδρες: 50,7%), άποψη με την οποία όμως διαφωνεί το 56,3% (και περισσότερο οι γυναίκες: 63,7%).

Θα σας διαβάσω τώρα κάποιες φράσεις σχετικά με τις γυναίκες και την εργασία και θα ήθελα να μου πείτε κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε:

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ: «Συμφωνώ & Μάλλον Συμφωνώ»

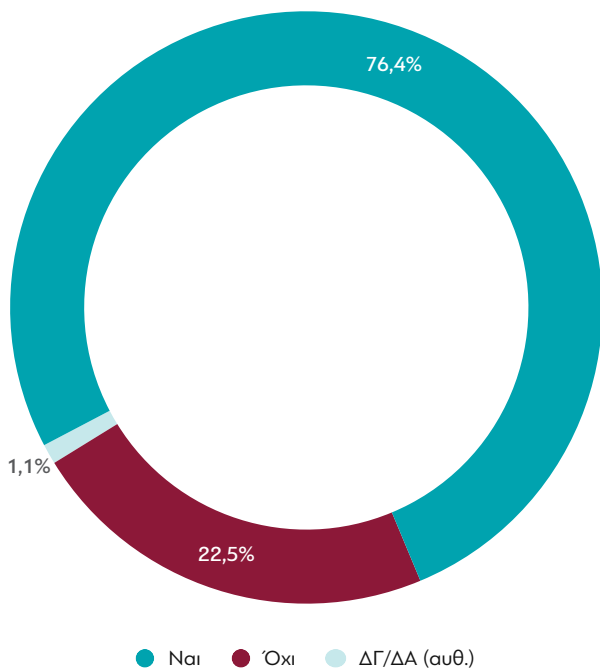

B) Θρησκευτικότητα σε υποχώρηση

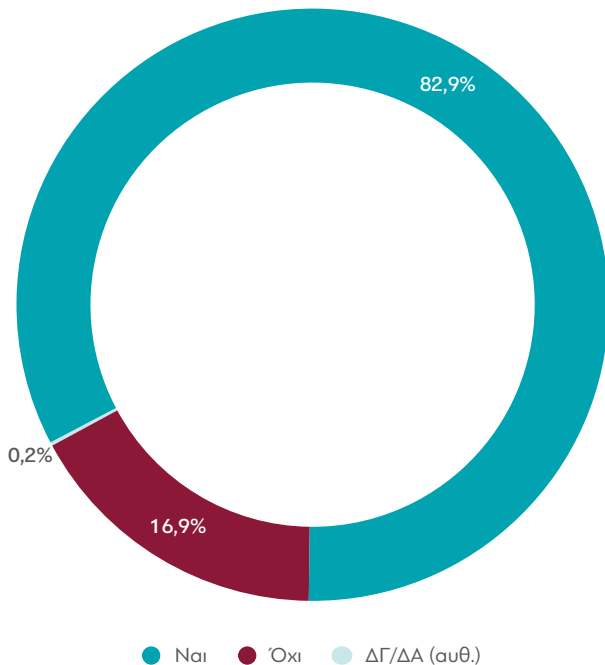
Ένα άλλο ζήτημα που άπτεται του αξιακού πλαισίου των σημερινών Ελλήνων είναι η σχέση τους με τη θρησκεία.

Σε μία πρώτη προσέγγιση, η θρησκευτική πίστη φαίνεται να έχει οργανικό ρόλο στην καθημερινή ζωή της πλειονότητας. Παρουσιάζει, δε, ενδιαφέρον ότι οι 3 στους 4 (76,4%) δηλώνουν ότι προσεύχονται όταν ασθενούν οι ίδιοι ή κάποιο μέλος της οικογένειάς τους. Ακόμα περισσότεροι (82,9%) δηλώνουν ότι μιλούν ανοιχτά για τη θρησκευτική τους πίστη στους άλλους.

Όταν ασθενείτε εσείς ή κάποιο μέλος της οικογένειάς σας, προσεύχεστε για να γίνετε/γίνει καλά;

Μιλάτε ανοιχτά για τη θρησκευτική πίστη σας με τους άλλους;

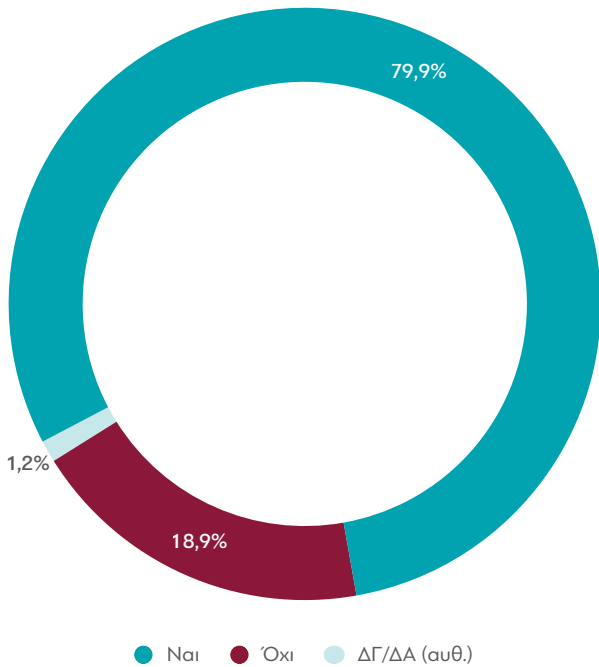

Ταυτόχρονα όμως, η σχέση των Ελλήνων με τη θρησκεία φαίνεται να αποδυναμώνεται με την πάροδο των ετών. Αξίζει εδώ να σημειώσουμε ότι το ποσοστό όσων δηλώνουν ότι πιστεύουν στο Θεό ανέρχεται σε 79,9%, ωστόσο αυτή αποτελεί μία από τις χαμηλότερες τιμές συγκριτικά με τα προηγούμενα κύματα της έρευνας (έχοντας ανέλθει και στο 84,7% το 2018). Παράλληλα, το **18,9% δηλώνει ότι δεν πιστεύει στον Θεό, μία από τις υψηλότερες τιμές συγκριτικά με τα προηγούμενα κύματα της έρευνας** (μαζί με το 2016).

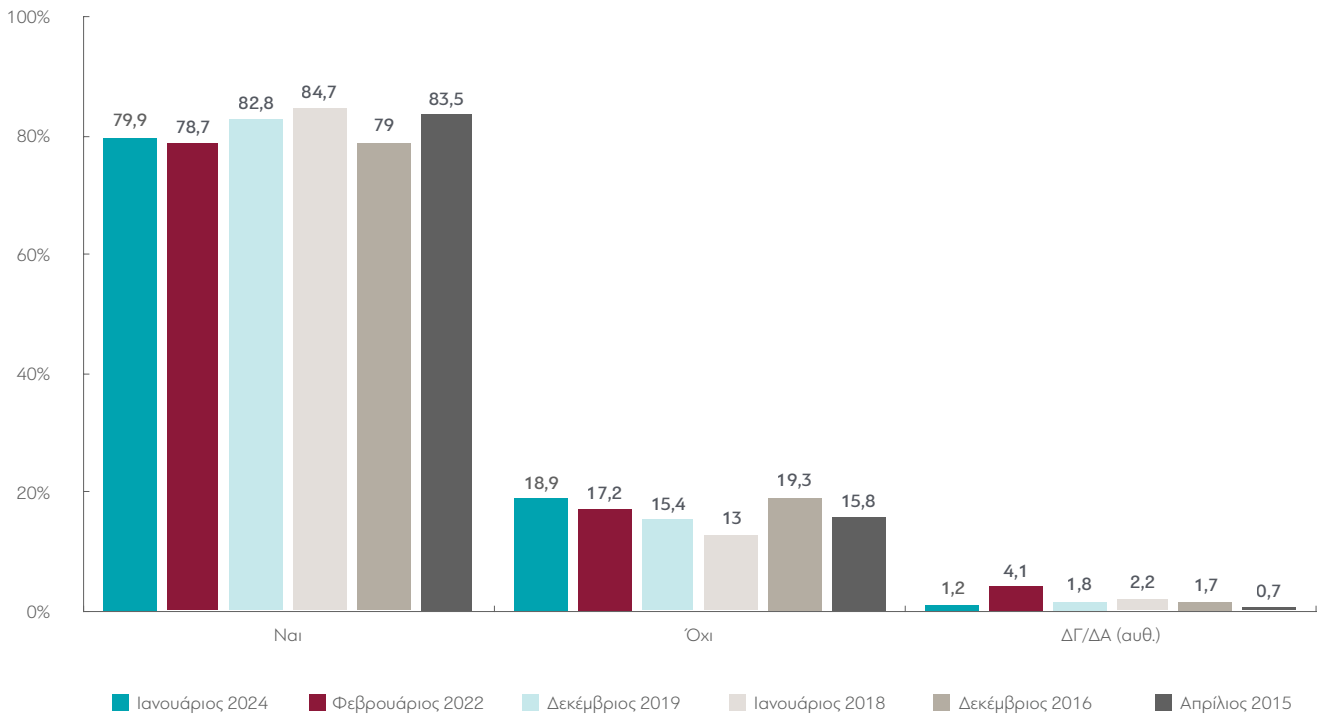
Ακόμη περισσότερο, συνεχίζει να μεγαλώνει η απόστασή τους από τη θρησκεία. Σε μία κλίμακα εγγύτητας 1-10 η μέση τιμή είναι 6,1, έναντι 6,25 στο κύμα του 2022. Ειδικότερα, το 27% δηλώνουν ότι βρίσκονται μακριά από τη θρησκεία (στις θέσεις 1-4 της κλίμακας), με σταθερά αυξητική τάση από το 17,8% του κύματος του 2018. Αντίστροφα, το 50,7% δηλώνει κοντά στη θρησκεία (θέσεις 7-10), ωστόσο με σταθερά πτωτική τάση από το 58,2% του κύματος του 2018.

Παράγοντες όπως το φύλο, το εκπαιδευτικό επίπεδο, η οικονομική θέση και η πολιτική αυτοτοποθέτηση φαίνεται να παίζουν εδώ σημαντικό ρόλο. Η **θρησκευτική πίστη είναι ενισχυμένη στις γυναίκες**, ενώ ενισχύεται όσο χαμηλώνει το μορφωτικό επίπεδο αλλά και στα χαμηλότερα εισοδήματα, καθώς και όσο κινούμαστε δεξιότερα στο φάσμα πολιτικής αυτοτοποθέτησης.

Εσείς προσωπικά θα λέγατε πως πιστεύετε στον Θεό;

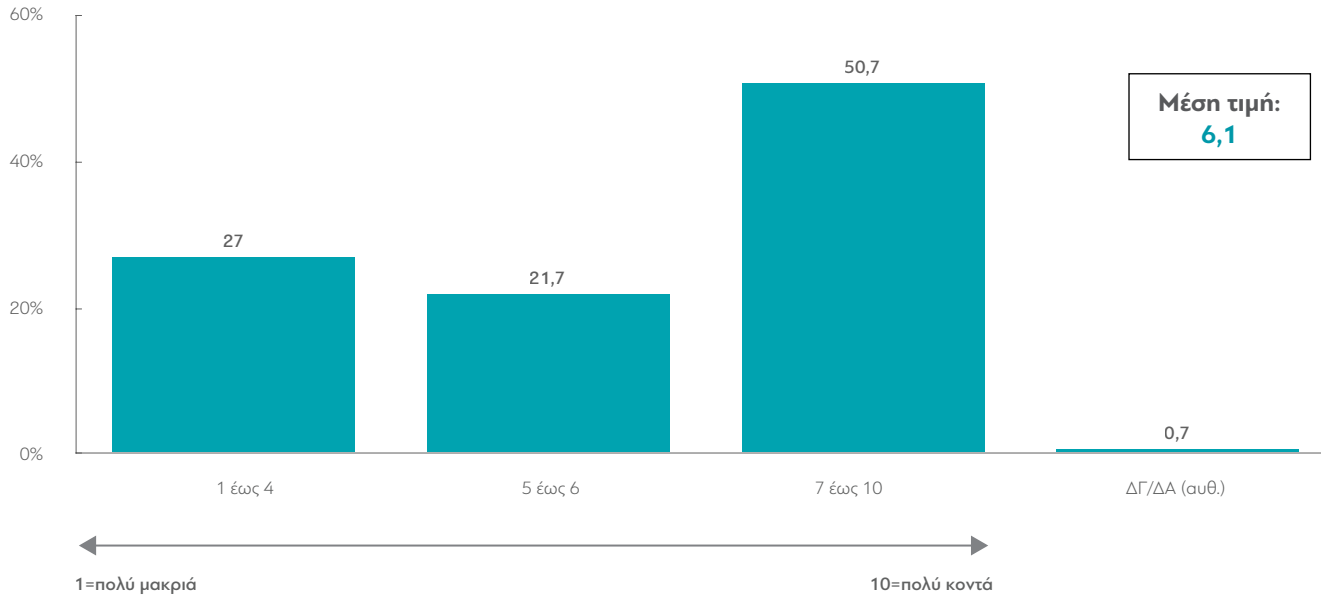

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ:

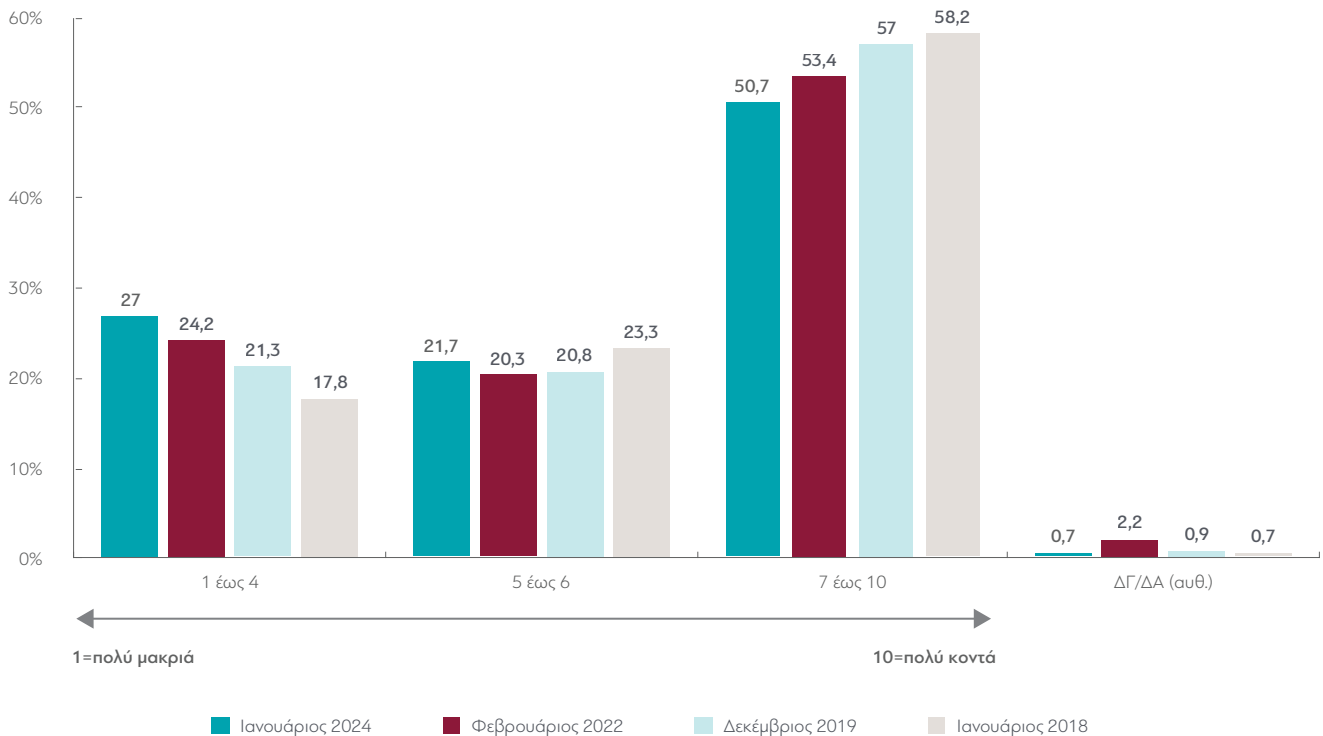

Ανεξάρτητα από το πόσο συχνά πηγαίνετε στην εκκλησία, θα ήθελα να μου πείτε, σε μια κλίμακα από το 1 έως το 10, πόσο κοντά ή πόσο μακριά από τη θρησκεία αισθάνεστε;

(Κλίμακα από 1 έως 10: 1=πολύ μακριά από τη θρησκεία, 10=πολύ κοντά στη θρησκεία)

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ:

Νέοι και οικογένεια: Παράμετροι του δημογραφικού ζητήματος

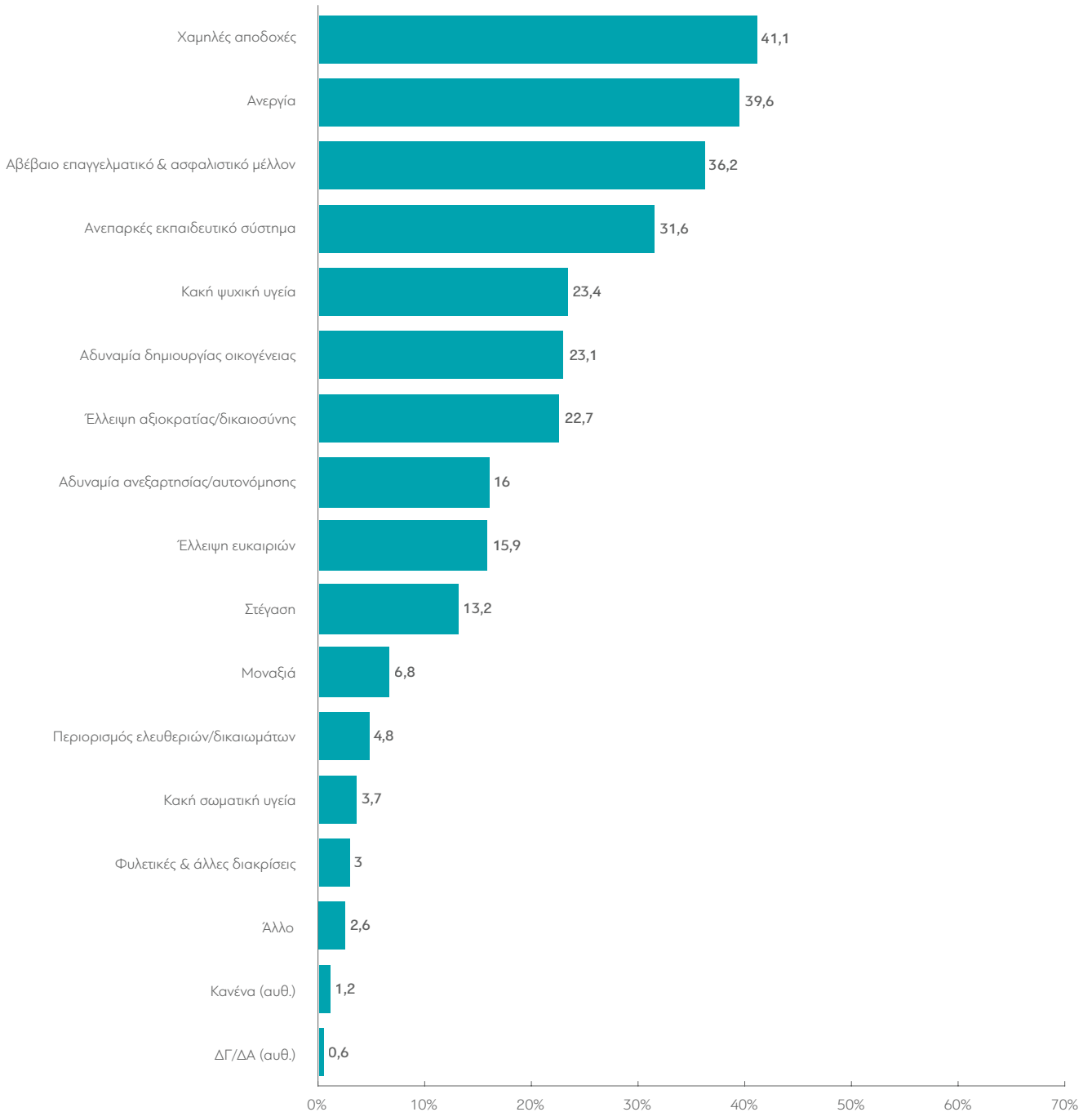
Οι σημερινοί νέοι στην Ελλάδα φαίνεται να χαράζουν την πορεία της ζωής τους σε ένα περιβάλλον υλικής και ψυχικής αβεβαιότητας. Διερευνώντας τα σημαντικότερα προβλήματα που θεωρείται ότι αντιμετωπίζουν, καταγράφεται ένα πλήθος παραμέτρων που συνδέονται πρωτίστως με τις υλικές συνθήκες της ζωής. Πρώτο ζήτημα στην ιεράρχηση είναι οι χαμηλές αποδοχές με 41,1% στις συνολικές αναφορές. Ακολουθούν η ανεργία με 39,6%, η αβεβαιότητα ως προς το επαγγελματικό και ασφαλιστικό μέλλον με 36,2%, ενώ έπεται και η επιλογή της στέγασης που προστέθηκε σε αυτό το κύμα της έρευνας και με ένα 13,2% φαίνεται να αποτελεί ένα αναδυόμενο πρόβλημα.

Παρουσιάζει, επίσης, ενδιαφέρον το γεγονός ότι, συγκριτικά με το προηγούμενο κύμα της έρευνας, το 2022, **το ζήτημα της ανεργίας πέφτει από τη μακράν πρώτη θέση της ιεράρχησης στη δεύτερη, και μάλιστα με σημαντική κάμψη, από 66,5% σε 39,6%**. Πρόκειται για εξέλιξη που πιθανόν συνδέεται με τη σημαντική μείωση των ποσοστών ανεργίας στη χώρα, και ειδικότερα στους νέους.

Έπονται προβλήματα που φαίνεται ως επί το πλείστον να ενισχύονται, συγκριτικά με το προηγούμενο κύμα της έρευνας, το 2022, και συνδέονται με δομικές και θεσμικές αδυναμίες της ελληνικής κοινωνίας. Ανάμεσά τους, **το ανεπαρκές εκπαιδευτικό σύστημα (31,6%), η αδυναμία δημιουργίας οικογένειας (23,1%), η έλλειψη αξιοκρατίας (22,7%) και ευκαιριών (15,9%) και η αδυναμία ανεξαρτησίας/αυτονομίας (16%)**. Είναι αξιοσημείωτο, δε, ότι σε αυτά έρχονται να προστεθούν και **προβλήματα που άπτονται της προσωπικής σφαίρας, όπως ιδίως η κακή ψυχική υγεία (23,4%), η μοναξιά (6,8%) και η κακή σωματική υγεία (3,7%)**.

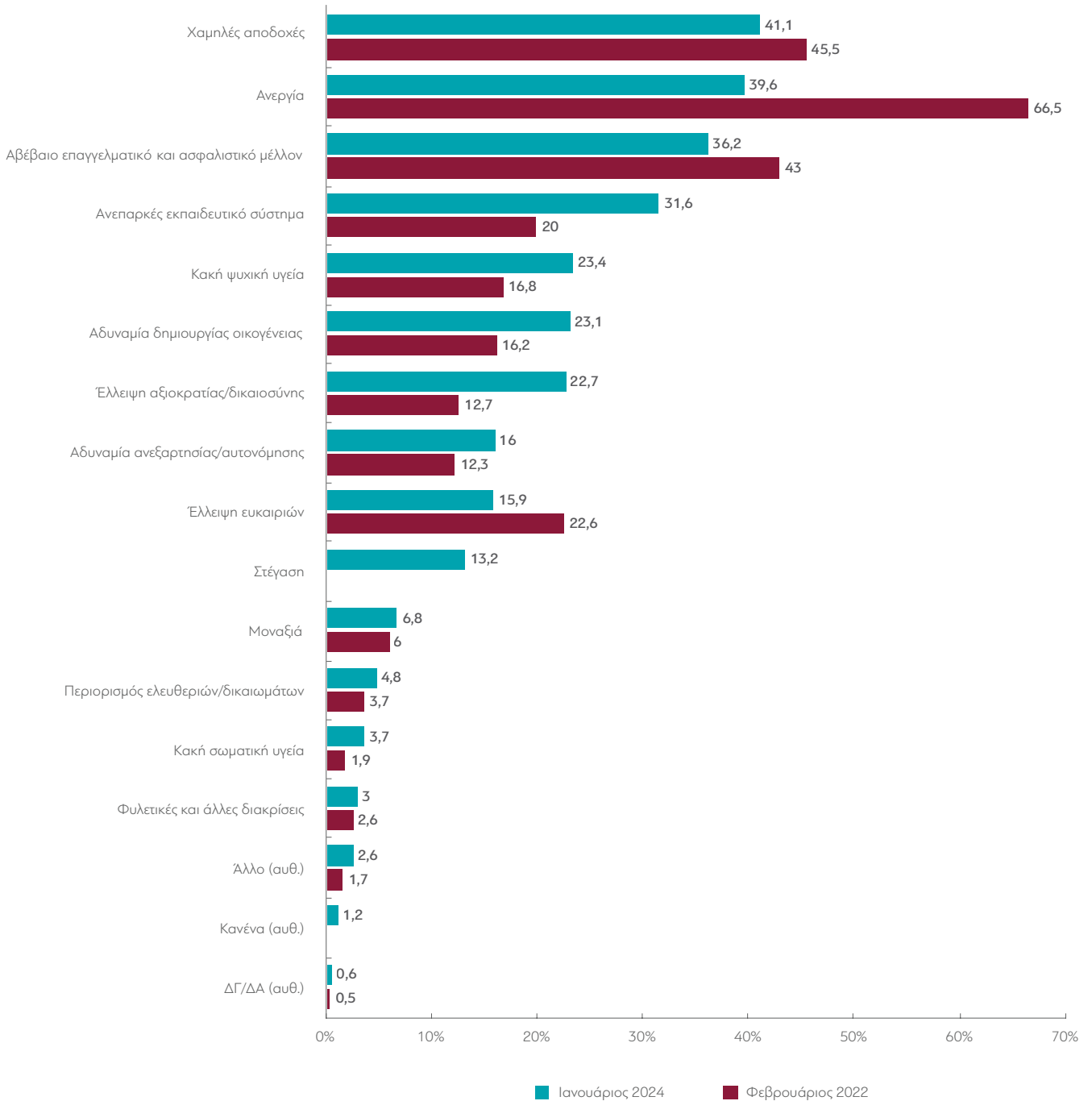
Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι νέοι στην Ελλάδα;
(Έως 3 απαντήσεις)

Συνολικές αναφορές

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ:

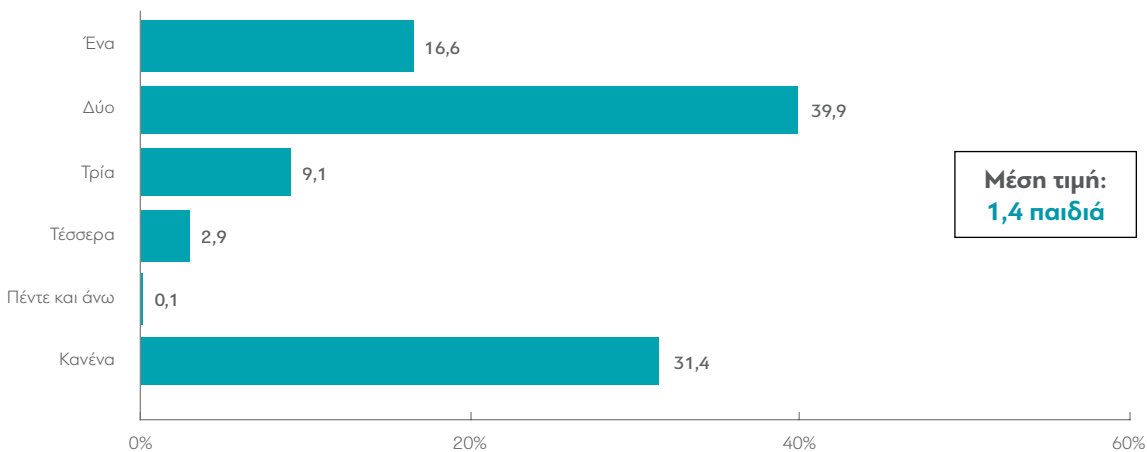

Ας συγκρατήσουμε, επίσης, ότι **η αδυναμία δημιουργίας οικογένειας ιεραρχείται στην έκτη θέση**, ανάμεσα στα σημαντικότερα προβλήματα των νέων, και ας δούμε πώς αυτό μεταφράζεται ειδικότερα, και σε σχέση με τη δημογραφική συρρίκνωση της χώρας που καταγράφεται στην απογραφή πληθυσμού.

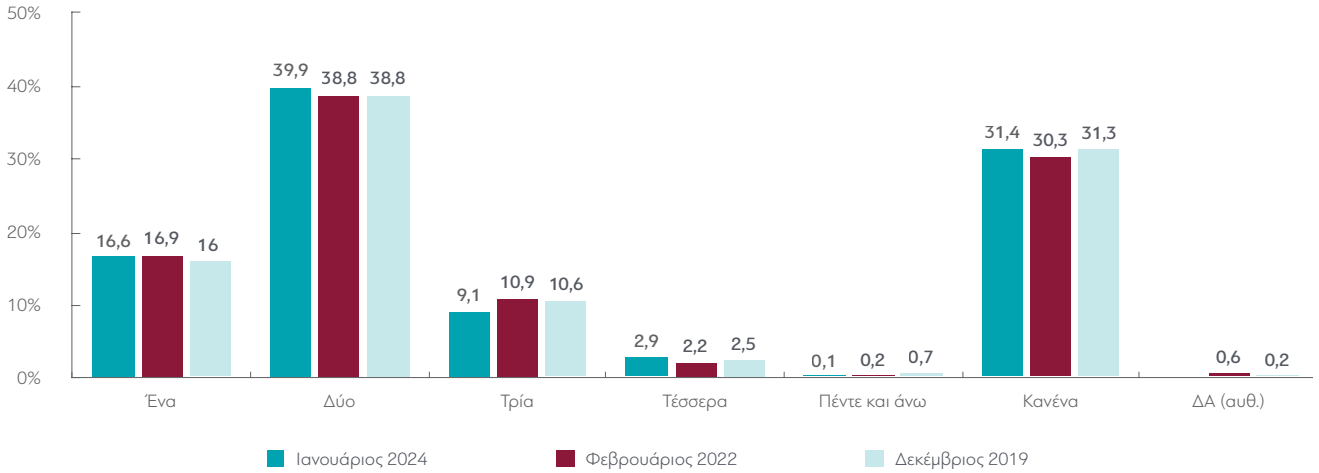
Ας επισημανθεί εδώ ότι ο αριθμός παιδιών στην οικογένεια δεν παρουσιάζει σημαντικές αυξομειώσεις, συγκριτικά με τα προηγούμενα κύματα της έρευνας. Η μέση τιμή είναι 1,4 παιδιά, όσο και στην έρευνα του 2022, δηλ. σημαντικά χαμηλότερα από το επίπεδο αναπλήρωσης των γενεών (ήτοι το «2,1 παιδιά ανά γυναίκα»). **Η σχετική πλειονότητα δηλώνει ότι έχει δύο παιδιά (39,9%) και σχεδόν 1 στους 3 ότι δεν έχει κανένα (31,4%).**

Εντούτοις, παρατηρείται και μια σαφής απόσταση ανάμεσα στην υφιστάμενη και στην επιθυμητή κατάσταση, με τη μέση τιμή στο ερώτημα «Ιδανικά, πόσα παιδιά θα θέλατε να κάνετε;» να ανέρχεται σε 2,6 παιδιά, καθώς σημαντικό τμήμα των ερωτώμενων δηλώνει ότι θα επιθυμούσε 3 παιδιά (32,3%) ή και 4 (15,9%). Σαφώς παραπάνω δηλαδή από το επίπεδο αναπλήρωσης των γενεών («2,1 παιδιά ανά γυναίκα») και χωρίς ιδιαίτερες αυξομειώσεις σε σχέση με προηγούμενα κύματα της έρευνας.

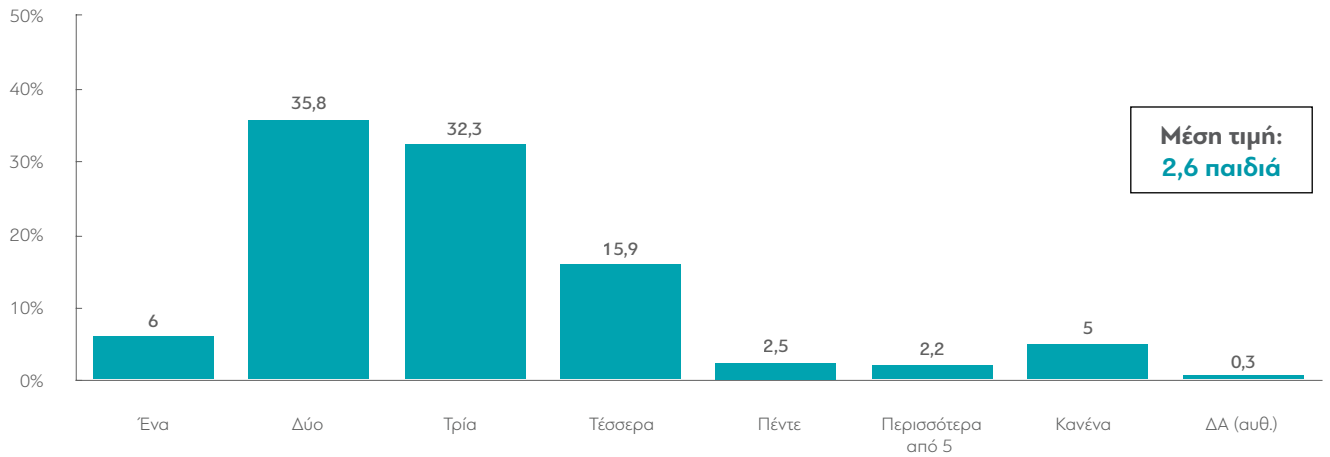
Ας δούμε τώρα το δημογραφικό πρόβλημα. Εσείς προσωπικά έχετε παιδιά; Και αν ναι, πόσα;

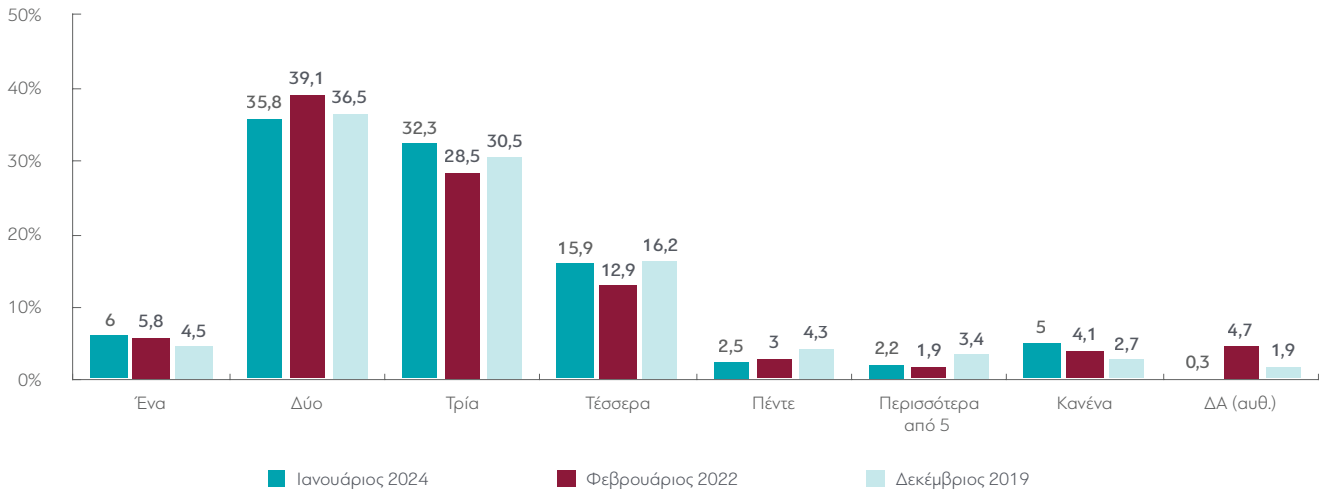
ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ:

Ιδανικά, πόσα παιδιά θα θέλατε να κάνετε;

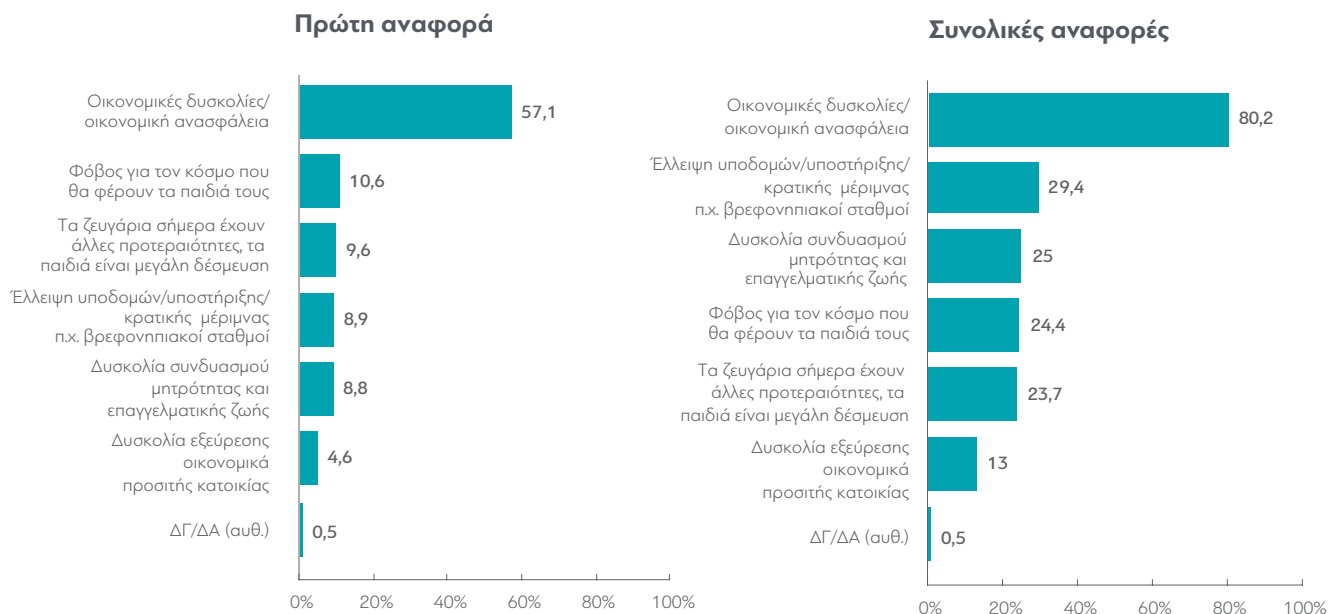
ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ:

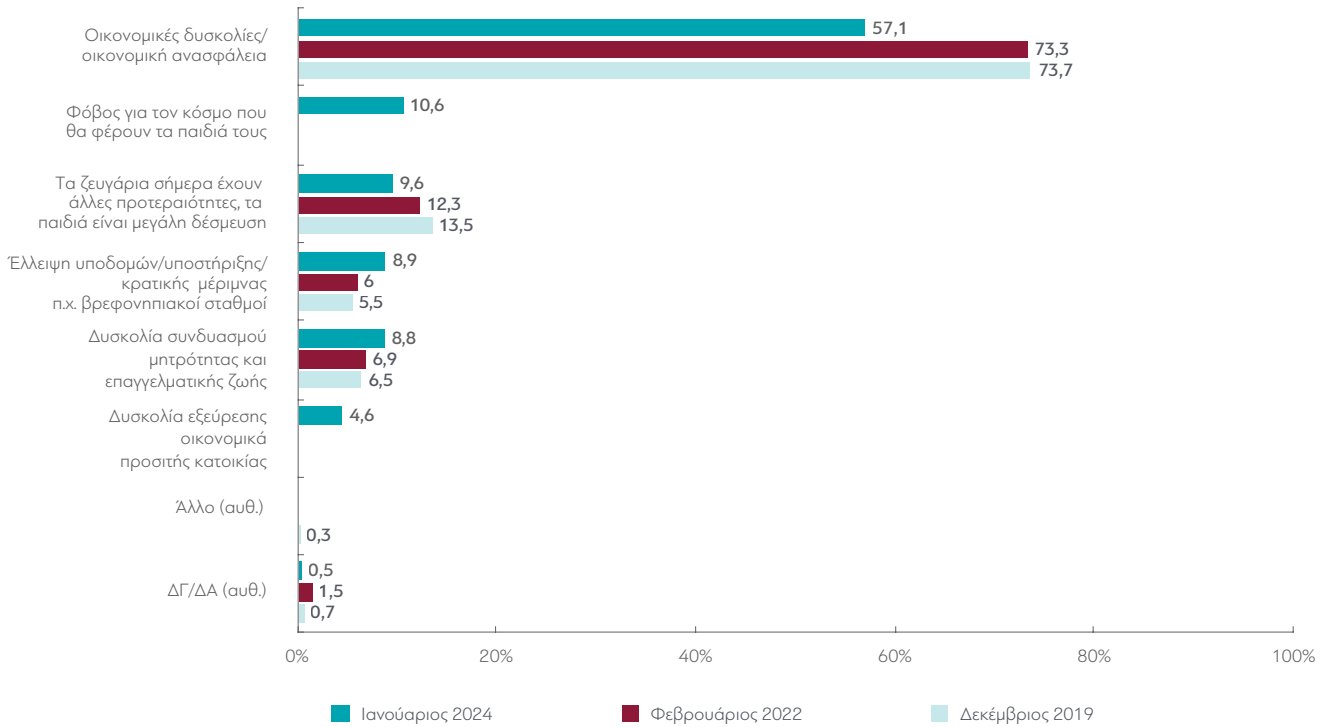
Προκειμένου να διερευνηθούν οι αιτίες αυτής της απόστασης, τέθηκε το ερώτημα «Ποιοι είναι κατά τη γνώμη σας οι σημαντικότεροι λόγοι που κάποια ζευγάρια αναβάλλουν ή αποφεύγουν να αποκτήσουν ένα ή περισσότερα παιδιά;», εμπλουτισμένο σε αυτό το κύμα της έρευνας με επιπλέον παραμέτρους, όπως η **δυσκολία εξεύρεσης οικονομικά προσιτής κατοικίας** και ο **φόβος για τον κόσμο, στον οποίο θα φέρουν τα παιδιά τους**.

Όπως φαίνεται στα ευρήματα, το βάρος της οικονομικής δυσκολίας/ ανασφάλειας περιορίστηκε ως πρώτη αναφορά (από 73,3% το 2022, στο 57,1% σήμερα), παρέμεινε όμως εξίσου έντονο στις συνολικές αναφορές και εν γένει μακράν το πρώτο θέμα στη σχετική ιεράρχηση (80,2%). Συνοδεύεται, βέβαια, και από άλλα ζητήματα, όχι λιγότερο σημαντικά, όπως ιδίως η έλλειψη υποδομών κρατικής μέριμνας και υποστήριξης για την οικογένεια (δεύτερο στις συνολικές αναφορές: 29,4%), η δυσκολία συνδυασμού της μητρότητας με την επαγγελματική ζωή (25%) και οι διαφορετικές προτεραιότητες των ζευγαριών (23,7%). Τελευταίο, με ένα όχι ευκαταφρόνητο 13%, το αναδυόμενο, όπως προαναφέρθηκε, ζήτημα της δυσκολίας εξεύρεσης προσιτής κατοικίας.

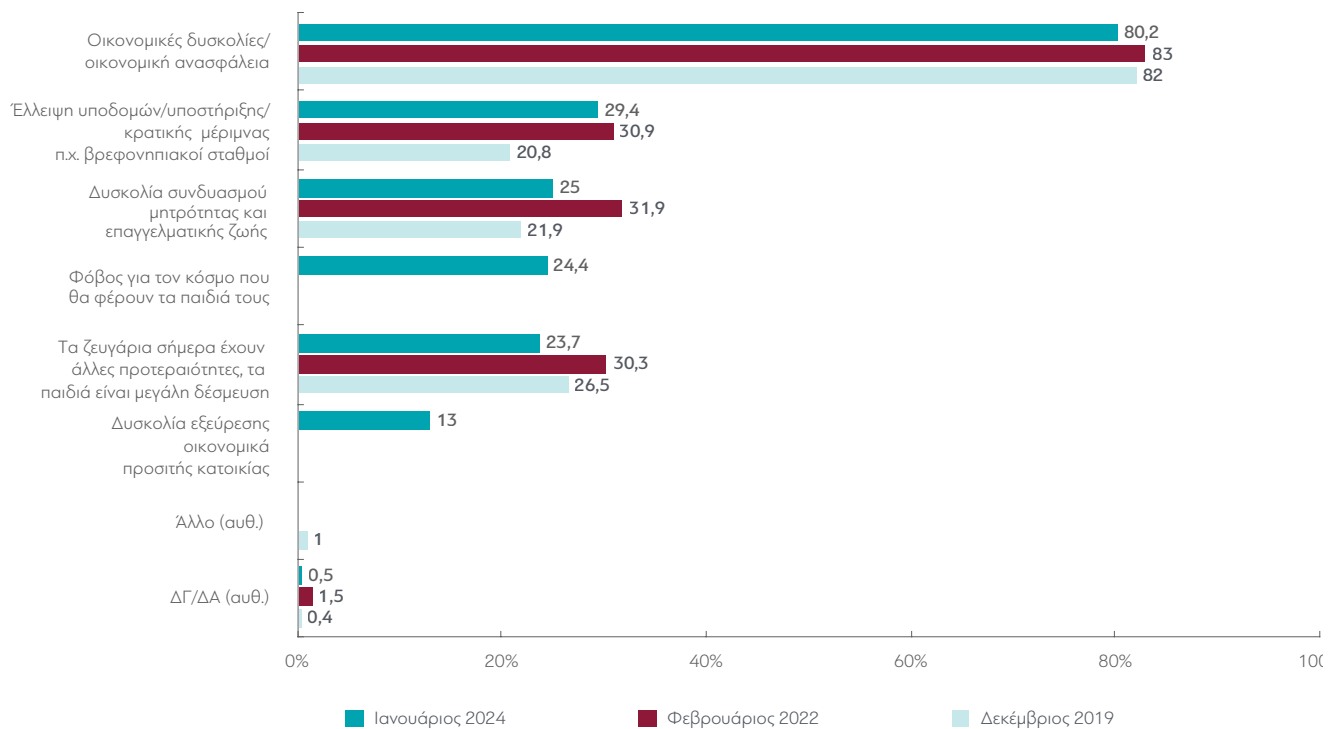
Ποιοι είναι κατά τη γνώμη σας οι σημαντικότεροι λόγοι που κάποια ζευγάρια αναβάλλουν ή αποφεύγουν να αποκτήσουν ένα ή περισσότερα παιδιά; (Εως 2 απαντήσεις)

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ: Πρώτη αναφορά

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ: Συνολικές αναφορές

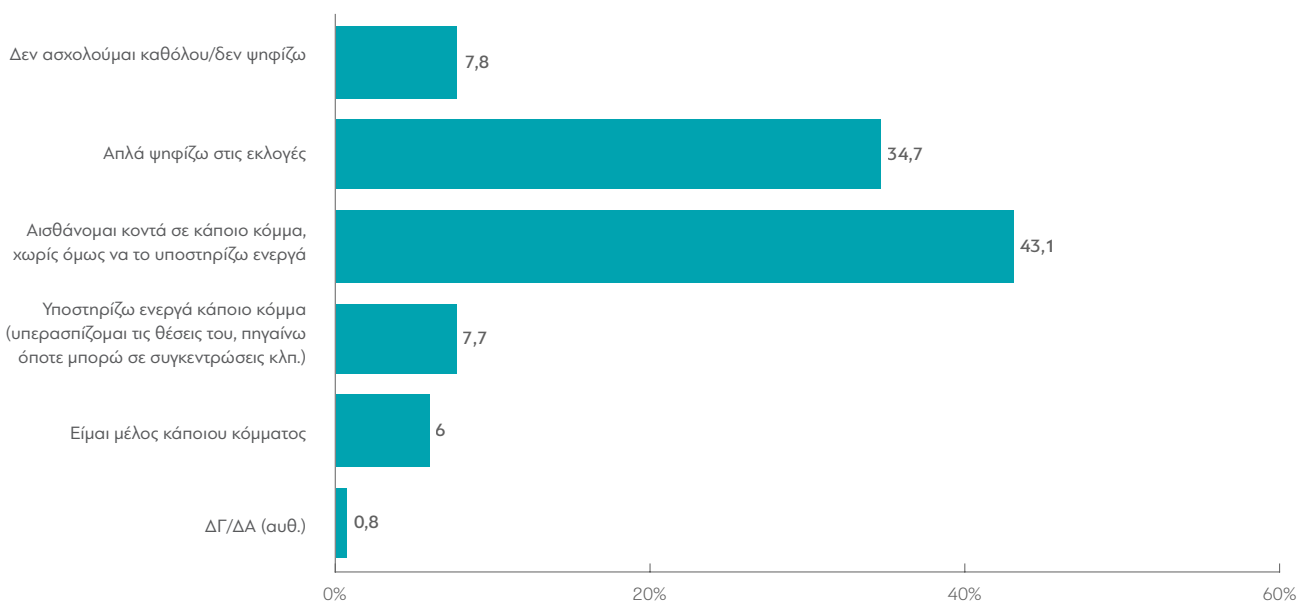
Πολιτική κουλτούρα και κρίση πολιτικής εμπιστοσύνης

Τα ευρήματα και αυτής της έρευνας δείχνουν να εναρμονίζονται με την υπόθεση μιας βαθιάς κρίσης πολιτικής εμπιστοσύνης στη χώρα.

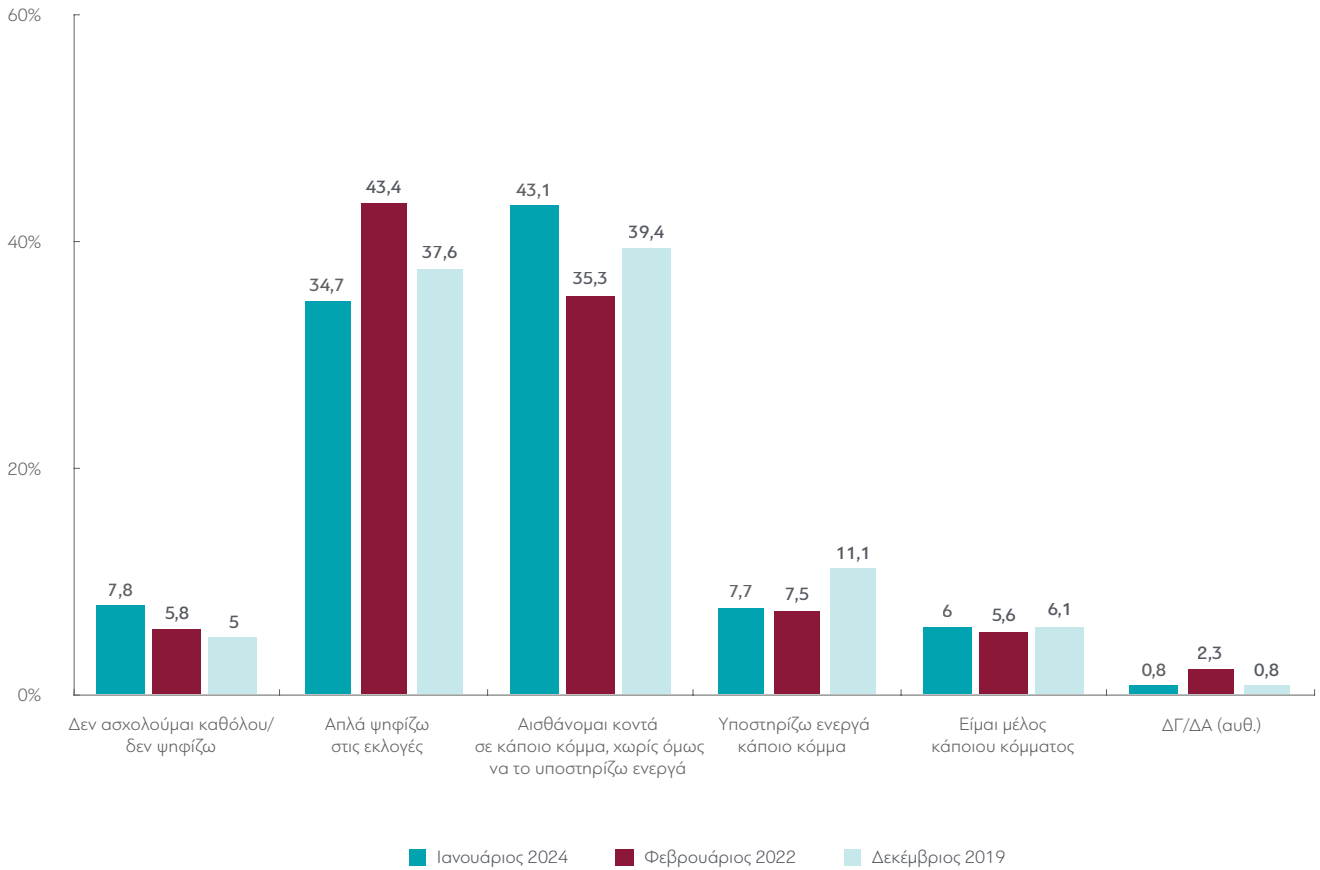
Στη σχέση των Ελλήνων με την πολιτική φαίνεται να έχει εμπεδωθεί μια σημαντική αίσθηση αποστασιοποίησης. Όπως προκύπτει και στο παρόν κύμα της έρευνας, η μεγάλη πλειονότητα εκφράζει την απόστασή της είτε από το κόμμα που επιλέγει (43,1%) είτε από την εκλογική διαδικασία καθαυτή (ένα 34,7% δηλώνει ότι απλώς ψηφίζει στις εκλογές και ένα 7,8% ότι δεν ασχολείται/δεν ψηφίζει καν).

Αν θεωρήσουμε ότι από τις δύο επικρατούσες στάσεις το «Απλά ψηφίζω στις εκλογές» υποδεικνύει εντονότερη αποστασιοποίηση απ' ό,τι το «Αισθάνομαι κοντά σε κάποιο κόμμα χωρίς όμως να το υποστηρίζω ενεργά», θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε ότι η σχετικά περισσότερο αποστασιοποιημένη στάση εμφανίζεται εντονότερη στις ηλικίες έως 54 ετών. Αντίστροφα, η σχετικά λιγότερο αποστασιοποιημένη στάση είναι εντονότερη στις μεγαλύτερες ηλικίες (48,5% στους 55-64 και 46% στους 65+). Πρόκειται για ένδειξη ότι η πολιτική αποστασιοποίηση είναι ακόμη εντονότερη στις μικρότερες ηλικίες, οι οποίες διαθέτουν λιγότερο ισχυρές κομματικές/πολιτικές ταυτίσεις αλλά και ενδεχομένως μεγαλύτερη καχυποψία απέναντι στην πολιτική εν γένει.

Ποια από τις παρακάτω φράσεις αποδίδει καλύτερα τη σχέση σας με την πολιτική;

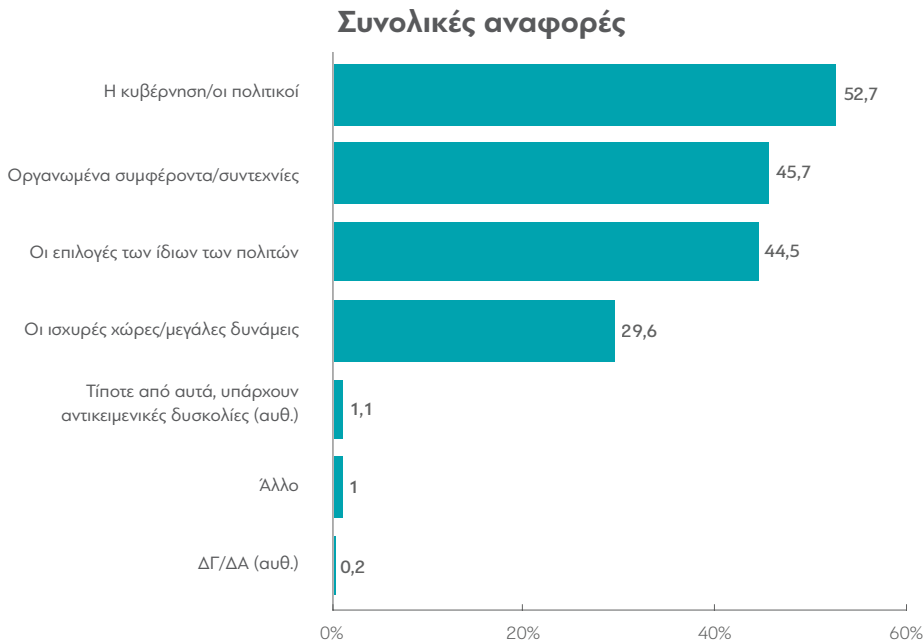

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ:

Και άλλα όμως στοιχεία πολιτικής κουλτούρας μοιάζει να επιβεβαιώνουν την υπόθεση περί κρίσης πολιτικής εμπιστοσύνης. Συγκεκριμένα, στο ερώτημα «Ποιος νομίζετε ότι φταίει για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η Ελλάδα;», το πολιτικό σύστημα βρίσκεται στην πρώτη θέση των συνολικών αναφορών (52,7%). Ακολουθούν τα οργανωμένα συμφέροντα (45,7%), οι επιλογές των ίδιων των πολιτών (44,5%) και τέλος, οι ισχυρές χώρες και οι μεγάλες δυνάμεις (29,6%).

Ποιος νομίζετε ότι φταίει για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η Ελλάδα; (Εως 2 απαντήσεις)

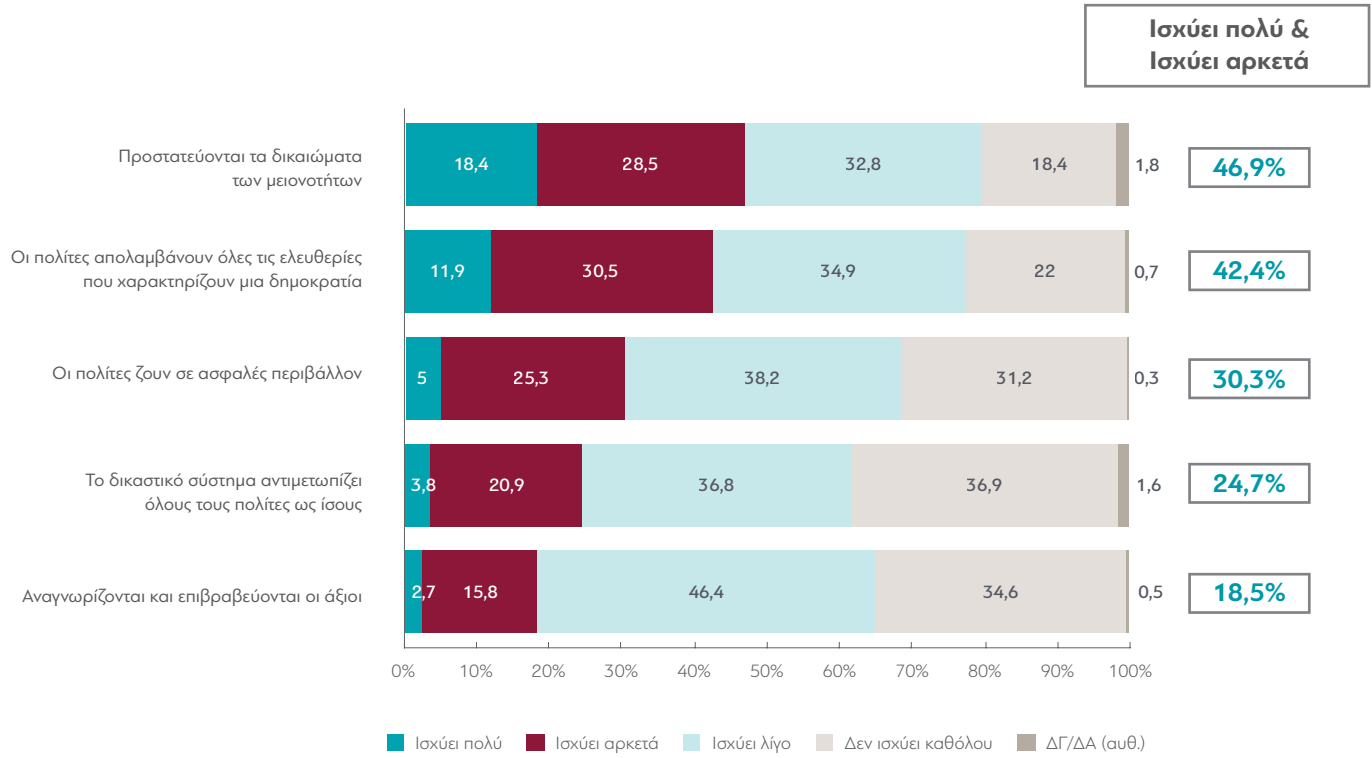
Η καχυποψία και η δυσπιστία απέναντι στο πολιτικό σύστημα επιβεβαιώνεται και από τις χαμηλές αξιολογήσεις των Ελλήνων σε μια σειρά παραμέτρους καλής λειτουργίας της δημοκρατίας. Σε καμία από αυτές οι θετικές αξιολογήσεις δεν είναι περισσότερες από τις αρνητικές.

Πιο συγκεκριμένα, το 46,9% θεωρεί ότι στη χώρα προστατεύονται τα δικαιώματα των μειονοτήτων (έναντι 51,2% που πιστεύει το αντίθετο) και το 42,4% ότι οι πολίτες απολαμβάνουν όλες τις ελευθερίες που προσιδιάζουν σε μια δημοκρατία (έναντι 56,9% που έχουν αντίθετη γνώμη). Ακόμη χαμηλότερες είναι οι αξιολογήσεις όσον αφορά την ασφάλεια στη χώρα (30,3%), το κράτος δικαίου και την ακριβοδίκαιη λειτουργία της δικαιοσύνης (24,7%), και, τέλος, την αξιοκρατία (18,5%).

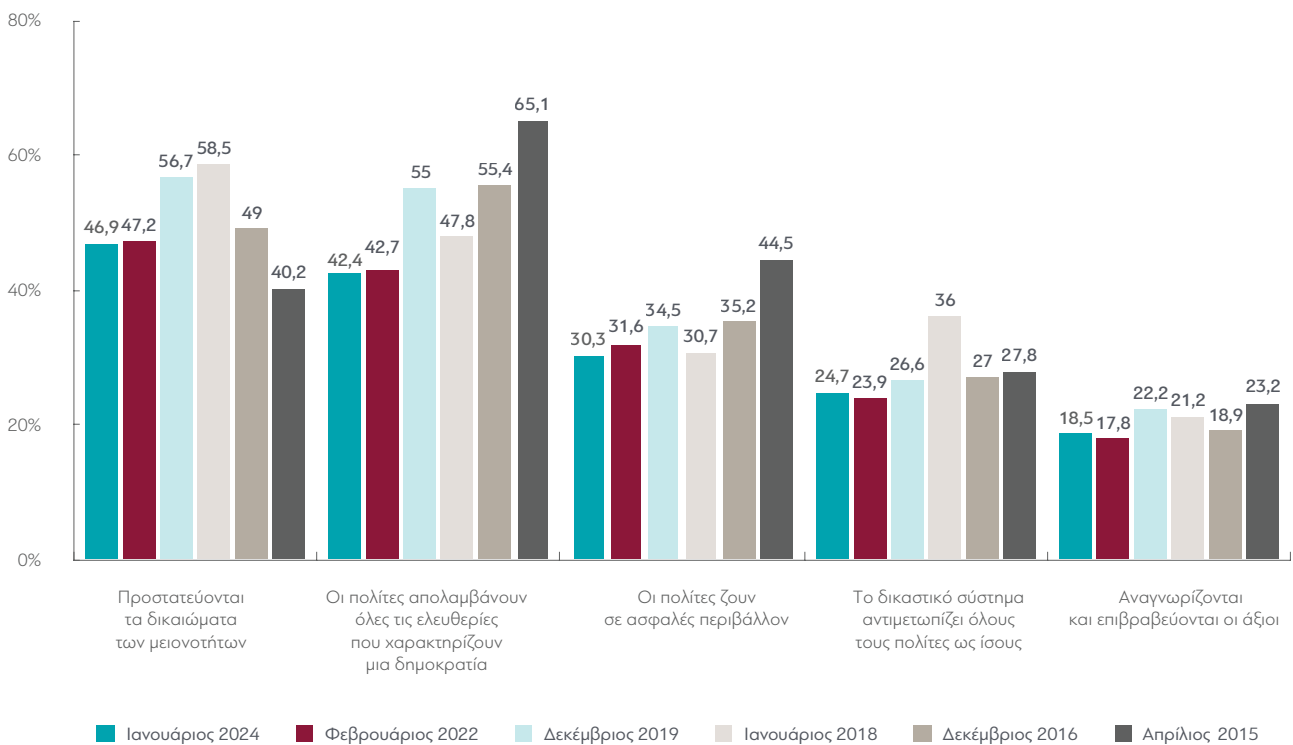
Αξίζει να σημειωθεί ειδικότερα ότι, ως προς την προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων που λαμβάνει τη σχετικά καλύτερη αξιολόγηση, αυτή καθίσταται λιγότερο θετική όσο κινούμαστε σε νεότερες ηλικίες, όσο ανεβαίνει το μορφωτικό επίπεδο και όσο αριστερότερα αυτοτοποθετείται κανείς στον άξονα αριστερά - δεξιά. Αντίστοιχα, όσον αφορά την απόλαυση ελευθεριών από τους πολίτες, ο βαθμός θετικής αξιολόγησης και πάλι περιορίζεται καθώς μειώνεται η ηλικία και καθώς ανεβαίνει το μορφωτικό επίπεδο.

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε πως ισχύει κάθε ένα από τα παρακάτω στη χώρα μας;

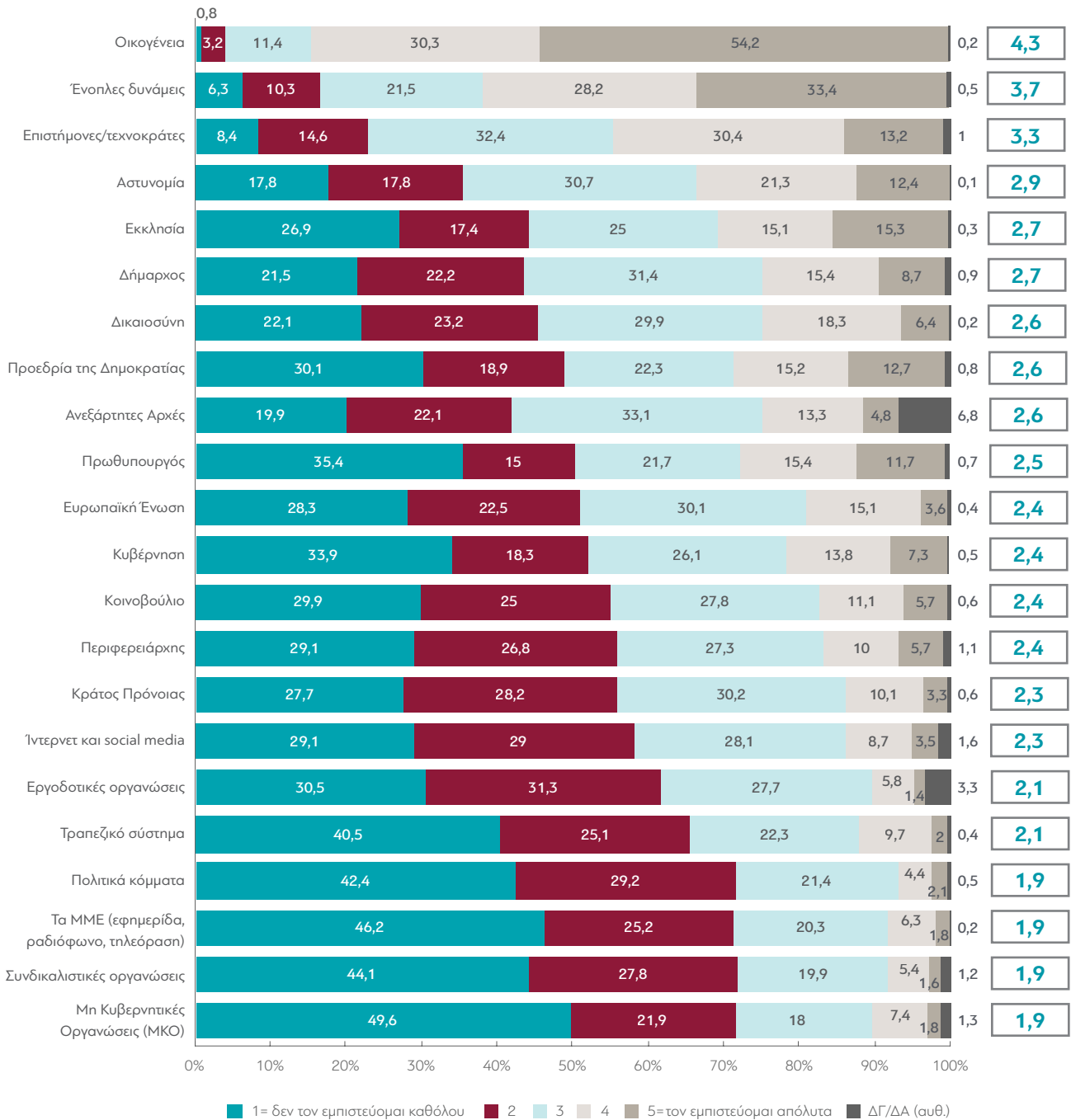

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ: «Iσχύει πολύ & Iσχύει αρκετά»

**Πόσο εμπιστεύεστε κάθε έναν από τους παρακάτω θεσμούς ή δομές;
 (Κλίμακα από 1 έως 5: 1=δεν τον εμπιστεύομαι καθόλου, 5=τον εμπιστεύομαι απόλυτα)**

Μέση τιμή

Τέλος, η κρίση εμπιστοσύνης προς το πολιτικό σύστημα διαφαίνεται και στο ερώτημα που αφορά την **εμπιστοσύνη σε μια σειρά θεσμών**. Στις **πρώτες θέσεις κατατάσσονται η οικογένεια** (με μέση τιμή εμπιστοσύνης 4,3 σε μια πενταβάθμια κλίμακα), οι **Ένοπλες Δυνάμεις (3,7)**, οι **επιστήμονες/τεχνοκράτες (3,3)**, η **Αστυνομία (2,9)** και η **Εκκλησία (2,7)**.

Οι θεσμοί που θα λέγαμε ότι συναποτελούν το πολιτικό σύστημα συγκεντρώνουν μεσαία προς χαμηλά επίπεδα εμπιστοσύνης, αρχής γενομένης από την τοπική αυτοδιοίκηση (με τον Δήμαρχο σε μια μέση τιμή 2,7, αλλά με τον Περιφερειάρχη χαμηλότερα, στο 2,4), την Προεδρία της Δημοκρατίας (2,6), τον Πρωθυπουργό (2,5), την Κυβέρνηση και το Κοινοβούλιο (2,4), και, ακόμη χαμηλότερα, τα πολιτικά κόμματα (1,9).

Αξίζει, ολοκληρώνοντας αυτό το πρώτο μέρος της έρευνας, να σημειώσουμε το **χαμηλό επίπεδο εμπιστοσύνης των Ελλήνων προς το Διαδίκτυο και τα κοινωνικά δίκτυα (2,3)** αλλά ακόμη περισσότερο προς τα **ΜΜΕ (μόλις 1,9)**.

diaNEOsis

diaNEOsis

dianeosis_org

diaNEOsis

diaNEOsis

διαNEOsis

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΑΝΑΛΥΣΗΣ